

**SJU
KRONER**

Rute 80

RØD UNGDOMS MAGASIN

NR. 2-3 1963

17. ARGANG

PRIS: SJU KRONER

HENVENDELSER
HER →

TOIL
FOR
JERRE

VI JUBILERER:

SUF 1963–1973
RØD UNGDOM
1973–1983

GJEST I RUTA:

BJØRGULV
BRAANEN

JENTER MOT
GUTTEPAMPER

INCEST

MADNESS?
MADNESS!

Incest

Incest er en forbrytelse som har kommet i fokus i det siste, etter års fortielse og uvitenhet om problemets omfang. Incest er seksuell omgang mellom familiemedlemmer, vanligvis far/datter, og har fellestrekk med kvinnemishandling og voldtekt. Det skjer innen familiens fire vegger, hvor ofrene er hjelpeløse barn som har liten mulighet til å komme seg vekk. Incest kan ofte virke verre for barnet enn seksuell utnyttelse med fremmed gjerningsmann, fordi barnet er nært knyttet til foreldrene og tvunget til å leve sammen med den som utnytter det.

Incest er seksuell forbindelse mellom familiemedlemmer. Utøveren er altså en voksen person som barnet står i et nært avhengighetsforhold til. Det er stort sett menn som utøver incest, og flest jenter som blir utsatt for det. Ifølge Eli Ingnes ved Barnevernsklinikken i Akershus blir ca. 19 prosent av jentene og 9 prosent av guttene utsatt for incest. Den seksuelle kontakten kan variere i omfang og grad.

Ethvert incestforhold vil være preget av tvang — barnet blir utnyttet av en person som har makt over det. Barnet har små muligheter til å slippe unna, og vil derfor leve i evig angst. Ofte skjønner ikke barnet hva som er galt, fordi det er følelsesmessig umodent. Incest er forbundet med skyldfølelse — offeret tror at det er han/henne det er noe galt med. Selve hemmeligholdelsen er en stor belastning, og incest kan være hovedproblemet til et barn uten at noen vet om det. Man prøver å løse barnets problemer uten å komme til kjernen, fordi barnet ikke greier å snakke om det og fordi hjelpeapparatet ikke ser muligheten for at incest forekommer. På mange måter kan incest sammenlignes med voldtekt: Voldtekt er seksuell utnyttelse ved hjelp av tvang eller vold, offeret står hjelpeløst, blir mistenkeliggjort og det er en stor påkjenning å vitne i en rettssak. I tillegg kommer incestofrenes nære tilknytning til gjerningsmannen som en ekstra belastning.

Innen familien

Kriminalstatistikken oppgir få tilfelle av incest, men en må regne med store «mørketall», dvs. det er få saker som blir anmeldt og etterforsket. Incest er et særegent problem fordi det foregår innen familien, og fordi det er barn det dreier

seg om. Barn som anmelder incest blir ofte ikke trodd — alle vet at barn har en «livlig fantasi».

Det kan dessuten være en stor belastning for et barn å anmelde sin egen far. Mange anmeldelser skjer etter at barnet er blitt voksent, ofte lenge etter at skaden har skjedd.

Familiemedlemmer, naboer og nære slektninger har ikke plikt til å anmelde incest, det har heller ikke leger, sykepleiere, lærere osv. (det er nå foreslått å endre på dette, jfr. NOU.)

Det er veldig vanskelig å snakke om incest, man klarer ikke å forholde seg til problemet hvis man oppdager det. Kvinner som aner at mannen deres har seksuell omgang med datteren har vanskelig for å innse det, og later kanskje som om problemet ikke eksisterer. De fleste blir temmelig maktesløse i en slik situasjon.

Lovverket

Den norske straffeloven har et særskilt kapittel om seksualforbrytelser. To paragrafer går spesielt på incest, dessuten er det en paragraf som omhandler utnyttelse av egen stilling for å skaffe seg seksuell omgang. I tillegg har vi paragrafer som omhandler utuktig omgang (atferd/handling) med mindreårige under 16 år og under 14 år, og voldtektslovgivning, hvor det ikke er noen aldersgrense. I voldtektssaker har offeret rett til gratis advokathjelp — i den forbindelse var det ingen som tenkte på incestofre.

Strafferammene for incest er høye, men praksis viser at incestutøvere som blir dømt, får relativt lav straff.

Det kan diskuteres om straff er noen egnet måte å behandle incest på. Det vil sjelden løse problemene hvis situasjonen blir den samme som før incestforbryteren kom i fengsel. Det kan være en løsning med familieterapi, hvis det viser seg at hele familien trenger

hjelp. En annen løsning er å atskille barnet fra incestutøveren. Straff blir samfunnets måte å markere sin holdning på, det at vi har strenge straffer for incest viser at dette er en handling samfunnet misliker. Det kan kanskje også fungere som en støtte for offeret, som vil få vite at det ikke er henne/ham det er noe galt med, men derimot den som utøver incesten.

Hvordan løse problemet?

I incestsaker er det viktig å stille seg på offerets side, fordi offeret er den svakeste parten. Dommere er som regel menn, og de vil ha lettest for å identifisere seg med gjerningsmannen. Det viktigste som kan gjøres med incest nå, er å synliggjøre problemet. For 10 år siden var det ingen som snakket om kvinnemishandling som noe omfattende problem i Norge. Ettersom man har fokusert på dette problemet, har man klart å vise at omfanget er mye større en antatt, og dette har ført til at det er blitt lettere for kvinner å komme ut av mishandlingshelvetet. En mishandlet kvinne er til en viss grad avhengig av mannen, og hun vil ha store problemer med å bryte ut av forholdet. For et barn blir dette enda vanskeligere. Incest og kvinnemishandling kan muligens ses på som to sider av samme sak — mannens eiendomsrett til kvinner og barn. Den tradisjonelle familien, med mannen som overhode med nærmest all makt, tjener til å undertrykke kvinner og barn så de ikke skal røkke ved maktforholdet. Dette problemet må løses på lang sikt — i første omgang er det viktig å bli klar over at incest faktisk forekommer, slik at en kan finne løsninger på problemet. TONE HERTZBERG

Kilder:

Bl.a. artikler i Ny Tid, Kvinnejournalen, NOU 25:1982 Barnemishandling og omsorgssvikt.

Eksempler fra incestsaker

Disse eksemplene fra norsk rettsvesen er hentet fra NOU 26:1982 Barnemis-handling og omsorgssvikt.

Eksempel 1

«En 16 år gammel pike henvendte seg til politiet etter først å ha oppsøkt barnevernsnemnda. Hun anmeldte sin stefar for voldtekt gjennomført under sterke trusler, 15-20 ganger i løpet av ett år. Stefaren ble anholdt og opplyste i avhør hos politiet at piken var narkoman, fabulerte og hadde inngitt falsk anmeldelse. Han ble løslatt. Dagen etter ble politiet tilkalt til deres hjem av naboer. Mannen holdt da mor/datter i sjakk inne i huset med en hagle. Politiet klarte å få lurt de to ut av huset, men mannen skjøt seg selv.»

Eksempel 2

«Mor innga anmeldelse av 50-årig samboer for utuktig omgang og for forskjellige andre utuktige handlinger med hennes døtre fra tidligere ekteskap på h.h.v.

12, 13 og 14 år. Handlingene skulle ha pågått i ca. 2 år, mot betaling fra hans side, og ved en anledning skulle han ha oppnådd samleie med den yngste. Han ble dømt til 6 mnd.s fengsel etter straffelovens §§ 195 og 196».

Eksempel 3

«En sytten år gammel pike innga skriftlig anmeldelse til politiet og anmeldte sin far som var utlending for ved trusler og vold å ha utnyttet henne seksuelt i flere år.

Faren hadde truet med å drepe henne og slo henne med lærbelte. Hun oppga at han hadde besvangret henne tre ganger. Moren var engstelig og svak. I første avhør bekreftet hun i stor utstrekning datterens anmeldelse, men etter at faren hadde sittet i varetekt i flere uker, trakk både mor og datter sine anklager mot ham tilbake skriftlig. Datteren anga at hun ikke hadde mot og samvittighet til å vitne mot sin far, hun mente at han allerede hadde fått nok straff. Hun hadde da selv

klart å skaffe seg annen bopel.

Det samme var tilfelle for moras vedkommende, som hadde tatt ut separasjon. Saken ble deretter av politiet henlagt etter bevisets stilling.»

Eksempel 4

«Mor med tretten år gammel sønn anmeldte 33 år gammel stefar for utuktig omgang med sønnen. Han tilstod delvis og ble dømt til ubetinget fengselsstraff for utuktig omgang med barn under 14 år (straffelovens § 195), samt voldtekt, da forholdet var begått under trusler fra hans side, og også etter straffelovens § 209 for utuktig omgang med noen som stod under hans myndighet. Retten uttalte bl.a. at det var grunn til å anta at forholdet hadde hatt skadelige psykiske følger for gutten, som hadde følt presset under hans autoritet — det hadde også pågått over tid.»

TONE HERTZBERG

Over hele den vestlige verden spres ideologien med Lolita-symboler, som til sjuende og sist fører til incest og seksuelt misbruk av barn.

Pappas lille pike

«En prostituert. Det var det han hadde gjort meg til: et lite barn som solgte kroppen sin for penger. Til sin egen far.» Sitatet er hentet fra boka «Pappas lille pike», en sjølbiografisk roman skrevet av den kanadiske forfatteren Charlotte Vale Allen. Den handler om forfatterens oppvekst som incestoffer og alle de problemene det førte med seg. Hennes far misbrukket henne seksuelt fra hun var 7-8 år fram til hun ble gammel nok til å nekte. Hun ble tvunget til å holde det hemmelig, og betalt for å holde kjæft. Forholdene i familien var dårlige, med slåssing og kranjel mellom foreldrene, og hun, den yngste, fikk på en måte ansvaret for problemene. Hvis hun ikke gikk med på farens krav, visste hun at han ville lage et helvete for alle de andre i familien.

Boka skildrer den store psykiske belastningen det er for et barn å bli utsatt for incest. Barnet har en hemmelighet det ikke våger å fortelle til noen, det lider av angst og redsel for at det skal bli oppdaget. Sjølforakten stiger, og forholdet til ens egen kropp blir ødelagt. Ingen forstår problemet, fordi det ikke går an å snakke om det. Forfatteren forteller også hvordan opplevelsene i barndommen preger hennes liv som voksen — en stadig kamp for å akseptere seg sjøl, våge å stole på andre mennesker, og våge å leve ut sin seksualitet. Skildringene er rystende og ganske intense — det er tydelig at hun har hatt

Charlotte Vale Allen, skreiv boka om incest, noe hun sjøl har opplevd på kroppen som liten jente.

FOTO: PAUL BJERKE

behov for å skrive denne boka.

Til tross for dette, synes jeg boka er dårlig. Den er dårlig skrevet, til tider langtekkelig og kjedelig. Jeg synes den mangler

perspektiver — det blir mye gjentakelser, og få overraskelser, egentlig. Boka gir ingen grunnleggende forståelse eller nye impulser. Den blir en bok om incest og en personlig

livshistorie. Selv om det er viktig å skrive om incest, som er et tema som er lite omtalt, synes jeg ikke det er nok begrunnelse for å si at boka er bra.

Oversetteren gjør sik-

kert sitt til at helhetsinntrykket blir negativt. Den er sjeldent dårlig — det er som å lese engelsk, bare at ordene er norske. Jeg kunne nevnt en rekke eksempler på det — det er veldig

irriterende når språket blir så dårlig som her.

TONE HERTZBERG

Rute 80

20 år

Rød Ungdom feirer jubileum, det er gått 20 år siden Sosialistisk Folkepartis ungdomsorganisasjon ble stifta. I SUF skulle det tidlig utkrystallisere seg politiske linjer som sto i strid med moderpartiets plattform, *maoismen*.

Tonene fra kulturrevolusjonen i Kina ga det avgjørende støtet til at Marx og Lenin igjen for alvor kunne graves fram og blåses støv av. Endelig fantes det et nytt alternativ til øst-europeisk piggrådsosialisme.

Så kom ungdomsopprøret. I mai 1968 sto barrikadene i gatene i Paris, i Vietnam bomba USA befolkninga med napalm, og her hjemme gikk SUF i spissen for solidariteten under parolen: «Seier for FNL». SUF ble til SUF(m-l) i 1969, og var fra da av en selvstendig organisasjon, og for borgerskapet en frykta bande revolusjonsromantikere som forførte ungdom i hopetall. I 1973 ble AKP(m-l) danna og partiets ungdomsorganisasjon får navnet Rød Ungdom.

I åra siden da har Rød Ungdom hatt en halsbrekkende historie. Etter eget skjønn sto forbundet på vitenskapelig grunn, men den reelle bakkekontakten har variert. Rød Ungdom plukket roser fra fjerne himmelstrøk og satte dem i knappehullene, og under den store proletaringskampanjen ble kjeledressen trukket på. De personlige ofrene var store — ingen ungdomsorganisasjon har i disse åra i tilsvarende grad virket inn på sine medlemmers liv og levnet. Man ga gjerne avkall på karriere og integritet, bare man kunne få være en skrue i historias store hjul. Var det noe man tørstet etter var det perspektiv, på toppen av sosialdemokratiets velstandskurve så man konturene av den strømlinjeforma velferdsstaten i grell kontrast til statens bakgård. Så plukka man opp hansken fra den tredje verdens frigjøringskamper og verden folda seg ut og viste at det fantes en større virkelighet, som stilte krav, men som også ga løfter.

I 1976 døde Mao Zedong, og den følgende maktkampen i Kina avlivet myter omkring ml-ernes paradisi, sosialisme-kritikken blussa opp, og opprørerne vendte tilbake til sine poster, eller de havna i det desillusjonerte ødeland.

I dag, i 1983, kan vi knapt åpne en avis uten å bli konfrontert med arbeidsløshet, kriger eller atom-opprustning og bli slått av vår egen maktesløshet. Ironisk nok er dette hva ml-erne har forutsett ville komme, kjernen i marxismens analyse av kapitalismen sier at denne stadig vil bli rystet av kriser inntil den driver fram krakket som får begeret til å renne over og arbeiderklassen til å gjøre revolusjon. Men vi som har levd i et vakuum av fred og oppgang så lenge, kan vanskelig vente at analyser aleine vil føre til snarlig renesanse for ml-bevegelsen.

Enten vi er ml-ere vil eller ikke, så har utviklinga tatt oss på senga, og når krisa har kommet skylende innover oss, kan vi lett få følelsen av å oppleve en naturkatastrofe. Det har åpenbart satt sine spor, snakker vi om framtida for egen del er vi forlegne, og tør ikke ta store ord i munnen, snakker vi om nåtida er det med resignasjon, og snakker vi om gårdsdagen er det med ironi. Det skal mye til for ikke å søke til virkelighetsflukt. En ny generasjon Rød Ungdommere leser Dag Solstad, ler og ryster på hue over dydsmønsteret Nina Skåtøy. I går proletariserte ml-erne seg, mens vi i dag stort sett utdanner oss til arbeidsløshet, det skal bli spennende å se hva som avler flest selvmord.

Å innrette seg slik forrige generasjon gjorde kan bære galt avsted, en politisk vekkelse bør ikke prege livet vårt i den grad, så lenge bevegelsene ikke skjer i samfunnets basis.

Men nå i dag, som vi klamrer oss til de jobbene vi har, studentene holder kjeft, og gymnasiastene leser lekser, glimrer den store friheten med sitt fravær.

THERESE BJØRNEBOE

Nr. 2-3/1983 17. årgang

Redaksjon: Therese Bjørneboe (redaktør for dette nummeret), Jørgen Ferkingstad (musikk), Tone Hertzberg og Knut Ivar Skeid (ansvarlig utgiver)
• Adresse: Postboks 4702, Sofienberg, Oslo 5
• Telefon (02) 11 45 73 • Abonnement: 35 kroner helår (6 nummer hvorav ett dobbeltnummer)
• Postgiro: 479 21 31 (løssalg) og 206 06 89 (kommisjonærer) • Signerte artikler står for forfatterens egen regning, og behøver ikke være sammenfallende med Rød Ungdoms syn • Satt og trykt hos As. Duplotrykk 1983 • Ettertrykk tillatt hvis kilde oppgis.

RØD UNGDOM: Adresse: Postboks 610, Sentrum, Oslo 1 • Telefon (02) 11 45 73 • Postgiro: 200 61 53.

Til alle kommisjonærer abonnenter og lesere

Nye koster har nå overtatt arbeidet med distribusjon av avisa, noe vi håper skal føre til at den delen av arbeidet med Rute 80 skal bli bedre. Det siste halvåret har distribusjonen gått litt på halv tolv, til tross for at de to som har arbeidet med oppgaven har gjort en kjempeinnsats. Honnør for dem.

Nå har altså nye folk tatt over, og fra og med dette nummeret skal igjen Kommisjonærposten komme ut like før hver enkelt utgivelse av Ruta.

Nå skal også systemet med returnering av en bit av hvert enkelt blad som ikke selges komme i gang. Derfor må alle kommisjonærer fra og med dette nummeret rive ut og sende inn den delen av baksida der *retura-dressa* står. Hvis dere ikke gjør dette må dere betale for alle numrene dere får tilsendt.

Dette er altså en kontroll slik at Rute 80 får penger for alle blader som blir solgt.

RUTE 80s ØKONOMI

Rute 80s økonomi er skral, og hvis ikke salget av avisa blir økt med noen hundre eksemplarer

hver gang er det begrensa hvor lenge magasinet skal komme ut, hvis da ikke Rød Ungdom går inn som sponsor. Nå går Ruta med et underskudd som øker fra nummer til nummer. Å sende inn penger i rett tid er derfor noe hver enkelt kommisjonær må ta alvorlig.

ABONNEMENT

Ved gjennomgang av abonnent-listene oppdager vi at det er de merkeligste folk som abonnerer — men også som ikke abonnerer. Vi som jobber med avisa vet at bare en fast og stabil abonnementsmasse kan trygge avisas framtid. Derfor overrasker det når enkelte i sjølve leiinga gir blaffen. I denne omgangen skal vi bare offentliggjøre to navn, til gjengjeld sitter begge i Rød Ungdoms sentralstyre. Så får tida vise om vi til neste nummer skal utvide lista!

De to er:

Bo Brekke
Arild Rønsen

SKAM DERE!

Det nye formatet

Fra og med dette nummeret går Rute 80 over til det formatet du nå holder i hendene. Årsaken til det er flere. For det første er det nye formatet pengebesparende, fordi det i praksis ikke koster noe særlig mer å trykke det samme antall sider i dette formatet, som det det kostet i det gamle. Det betyr at vi kan bringe mer stoff i hvert nummer, eller vi kan redusere antallet sider, men opprettholde stoffmengden.

For det andre er dette nye formatet på mange måter et *bedre* format enn det vi har brukt til nå. I og med at det er større er det lettere å få en mer alsidig lay-out fordi det er bedre plass til å plassere fler saker på hver side.

Teitinger finnes overalt...

Noen kan sikkert kritisere at utgivelsene av Rute 80 har vært ujevne. Men man må forstå at det tar tid å holde i orden en så stor bil som en Volvo.
FOTO: BODIL FAGERHEIM

DET ER NÅ TEMMELIG nøyaktig to år siden jeg ble valgt til redaktør av Rute 80, og på Rød Ungdoms nært forestående landsmøte er det klart at jeg ikke stiller til gjenvalg.

Men det er likevel på sin plass å stoppe litt opp og se hvor vi står.

Rute 80 har de siste to åra både hatt framgang og tilbakegang. Jeg mener vi har fått til en presentasjon og en formgivning som iallefall av og til har svingt seg opp på noe av det ypperste blant de blader og magasiner det er riktig å sammenlikne seg med.

«Rute 80 skal være elsket — men også hatet», var redaksjonens målsetning da vi tok over for to år siden, noe vi til tider har klart å leve opp til.

Mange mener noe om Ruta, spesielt de som er misfornøyde med det som har blitt prestert. Og det er forståelig greit nok det, sjøl om du blir drittlei og forbanna på de som hele tida breker om at Ruta er bare rævva, uten at de er i stand til å komme med konstruktive forslag om forbedringer. Og en annen ting er det at utgaver av Rute 80 som det har vært almen

enighet om er bra, har ikke solgt noe bedre enn numre som har blitt dømt nord og ned.

MEN ENDA FARLIGERE enn de sure oppstøtene, er likegyldigheten som mange har til Rute 80. Jeg tror at hvis Rute 80 skal kunne klare å overleve på sikt (og den økonomiske situasjonen er alvorlig svak), må flere bli glade i Ruta, føle noe for avisa, og føle at det å spre den er politisk arbeid som gir resultater, og ikke bare et pliktlop.

Så kan mange spørre: Snur nå ikke redaktør Skeid hele problemet på hodet, og legger skylda for den svake økonomien på alle de oppofrende Rød Ungdommerne rundt omkring i lagene i det ganske land? Er det ikke egentlig slik at det er redaksjonen som med et sjabert innhold, et skrivebordsprodukt langt fra den ungdommen som går rundt med lilla hår, lærjakker med jernnagler og åpen buksesmekk? Er det ikke slik at rot og kaos med distribusjonen, tidsplaner som aldri holdt og beskjeder som aldri kom fram, som er årsaken til at

det har havna på skeive?

JODA, SIKKERT DET OGSÅ. Men Ruta har ikke vært så dårlig. Ruta har ikke vært så uselgelig. Og innholdet har ikke vært så håpløst.

Nok om det. For meg har disse to åra vært spennende og lærerike. Jeg har både lært mye om det å lage avis, men også hvor mye arbeid som ligger bak hvert nummer av Ruta. Og gjennom redaksjonen har jeg blitt kjent med et håndfull antall medarbeidere, som har sjangla ved arbeidsbordet, etter flere netters arbeid på slutten av hver produksjon. Og jeg tenker da spesielt på Therese Bjørneboe, Christen Hvam og Tone Hertzberg.

«Nå vil vi ikke leike med teitinger mer», sa Rune Moen og Anders Austskog i et liknende innlegg i Ruta da de gikk av for to år siden. Jeg veit ikke, det er bra med teitinger fra bønn til toppen i Rød Ungdom. men om det er så generende mange flere der enn det finnes noe annet sted, er jeg sanneligvis ikke sikker på...

KNUT IVAR SKEID

RUTE 80 SPURTE UTVALGTE RØD UNGDOMMERE OM:

— Tre gode grunner til å slutte opp om Rød Ungdom?

Den første Rute 80 ringte var **Petrin Eide**, fra Sogn og Fjordane. Vi traff en mannsperson hjemme: — Nei du, hun Petrin er og henter småen i barnehagen, ring tilbake om et kvarters tid.

Well, tenkte vi, så Rød Ungdom sitter opptatt i bleievask og strømregn timer? (skulle vi forsøkt en annen «vri»?) Etter å ha tromma fingre kaster vi oss igjen på røret, denne gangen svarer en lys jente-stemme: — Oj, ehem . . . nå må jeg tenke meg om . . . det ene må være forandring mot et sosialistisk samfunn, sant . . .? Ehm, å bedre et fordervet samfunn, sant . . .? Du må ta med at Rød Ungdom er en organisasjon som ikke bare prater, men gjør noe i praksis. — Stille. — Hun tar sats: — Rød Ungdom er en organisasjon som bygger sin politiske plattform på en utviklet vitenskap, marxismen, i motsetning til andre partier på venstresiden, dette gjør oss mer virkelighetsnære . . . sant? Petrin ler, — det kom litt overrumplende, dette!

###

Så har vi **Unni Hansen**, «leading-lady» i Rød Ungdom, med Skolepolitikk som hovedansvar. — Rød Ungdom er det eneste revolusjonære alternativet for ungdom, som har en skikkelig klasseanalyse og går i spissen for å fremme internasjonal solidaritet, — all over! — Rød Ungdom bygger på en skikkelig analyse av verden, dette gjør våre konklusjoner mer gjennomtenkt enn Fredsbevegelsen. — Rød Ungdom mener at vi sjøl må gå i spissen for å analysere verden ved å studere marxismen.

###

Jan Messel er formann i Distriktsstyret i Oslo, for tida flittig opptatt med 1. mai-forberedelser. Han humrer, og har vel grunn til det, etter elleve år i Rød Ungdom. Det trengs jo litt humor for å overleve slikt. — Rød Ungdom er det eneste revolusjonære alternativet i dag, slår han fast, og påstår videre at Rød Ungdom er den eneste ungdomsorganisasjonen som prøver å se sammenhengen i verden. Jeg synes fortsatt det er moro å være med, og legger gravalvorlig til: — For sigeren vil alltid følge våre faner!

###

Rød Valgallianse i Oslo har i år 19-årige **Merete Jåsund** på fjerdeplass. Vi håper hun vil stille i sine trange skinn-bukser i bystyret, med Liv Finstad i miniskjørt burde RV ha gode sjanser til å slå ut alle kjønnsløse politikere. Rød Ungdom slutta Merete opp om etter at ringrevene i YLI hadde vært frampå. Hvorfor? — Rød Ungdom er den eneste revolusjonære ungdomsorganisasjonen, og det eneste reelle alternativ for dem som ser at kapitalismen ikke fungerer.

— Den internasjonale politikken vår går mot begge supermakter, og støtter frigjøringsbevegelser konsekvent, i motsetning til andre.

— Jeg klarer ikke å sitte passiv og se hvordan forholdene rundt oss forverres. Men det er også moro å være medlem i Rød Ungdom, sier Merete.

###

Asker-jenta og sentralstyremedlemmet **Ann-Helen Skaug** trenger ikke tenke seg lenge om, hun hopper ut i det med samme selvfølgelighet som om hun agiterter i valgkamp eller på et offentlig møte. Stemmen er tilsvarende pågående. — Rød Ungdom er den eneste revolusjonære ungdomsorganisasjonen i Norge, som i disse krisetider trenger omveltning og revolusjon! — Rød Ungdom er den ungdomsorganisasjonen som mest vitenskapelig og grundig studerer kapitalismen, og verden. — I motsetning til f.eks. SU og Unge Venstre (hun gestikulerer vel nå, foran speilet i gangen?). — Flere grunner? — Ja, jeg må ta med at det er et godt klima i Rød Ungdom for å utvikle analyser, og diskutere sosialisme. Takk. Vi har henda for fulle til å applaudere. Det tar Ann-Helen heldigvis sporty.

###

Vårt ansikt utad i Bergen er trivelig rundt, og tilhører attenårige **Trine Leikvold** som svarer på bredt Osломål:

— Det gir meg en oppreisning! Rød Ungdom representerer for meg en oppreisning mot den undertrykkende som har ramma minst fem generasjoner før meg. Det er en politikk som gir oss arbeiderungdom tru på oss sjøl.

— Jeg skjønner også hvor viktig det er å være med i en organisasjon for å påvirke samfunnet, og byråkratiet. Det nytter nemlig, skal du se!

— Jeg vil ikke bli påvirket av borgerlig propaganda, det jeg kaller hjernevasking, altså. Jeg vil tenke sjøll!

###

Arne Hestenes i Dagbladet karakteriserte nylig Hanna Kvanmo som «den siste Mo-i-Raner». En undersøkelse i marka ga oss ugjendrivelige bevis på at stridsøksa ennå ikke er gravd ned, jernverksarbeider og RU-talsmann **Kjell Haugevik** beviser at ryktet om Mo-i-Raners død er betydelig overdrevent. Kapitalismen derimot kan se framtida dystert i møte:

— Sosialismen er det eneste alternativet. Se på den tredje verden, Rød Ungdom er det eneste alternativet for dem uten tro på dagens samfunn.

— Rød Ungdom er den eneste organisasjonen med brodd mot begge supermakten, og som ikke lar seg rive med av Fredsbevegelsens unnfalpenhet og passivisme. — Sist men ikke minst er Rød Ungdom en organisasjon som gjør noe og ikke bare prater. Takk blodsbror, stå på!

###

Rød Ungdoms talsmann i Trondheim heter **Claus Jervell**, kjekk å se på, — men la deg ikke lure, han er både arbeidsløs og homo. Vi tok ham på senga nå og det er

en forvirra Claus som skal stokke tankene sine: — Uff da, det kom litt overraskende dette . . . jo, jeg var og så filmen «Pixote» i går, og den ga meg en god grunn. Den minna om at flertallet av verdens befolkning lever under for jævlige forhold, derfor er det god grunn til å lage revolusjon her i Vesten.

— Vi har jo alltid fått høre at verden er ille, og urettferdig, men samtidig opplæres vi til å tro at den ikke kan forandres. Det synet Rød Ungdom står for er at samfunn aldri står stille, og at heller ikke kapitalismen kan vare evig, det gir oss god grunn til å framskynde utviklinga. — I Rød Ungdom er det aldri fred å få, det er et hælvetes mas fra morran til kveld, vi får aldri tid til å slappe av. — Og det er bra!

###

Monalf Figenschou høres som en likandes kar, han skravler melodios Tromsø-dialekt og ler løssluppent. Han er 23, snekker og aktiv i UngMob, og Rød Ungdom slutter han sjølsagt opp om:

— RU tar historia og verden alvorlig, og gjør ikke vanskelige ting lettere enn de er. — Rød Ungdom tar arbeidet på skolene seriøst og står på elevenes side mot nedskjæringer. Vår politikk viser oss hvor viktig det er, vi tar krisa på alvor. — Det viktigste er å skolere seg skikkelig, å tilegne seg kunnskap om verden rundt oss. Vi ser nok av endenser til virkelighetsflukt blant ungdom, enten det går på Indremisjon eller Hasj-røyking. Rød Ungdom ser virkeligheten i aua, i hasj-diskusjonen står vi temmelig aleine på venstresida. Men vi er fortsatt altfor få, det skal mange tusen til for å virkelig få til noe.

###

Så ringer vi Asker, der vi treffer en lattermild **Rønnaug Sørensen** på tråden. — Jøss, vi sitter akkurat og feirer et bursdagsselskap, vi! Hun er «bare» 20, men kollektivet feirer en tredve-års jubilat, og selskapet slenger ertende bemerkninger og humrer av Rønnaugs forsøk på å samle seg.

— Skriv i alle fall at det er moro! Og at du lærer å tenke sjæl, dessuten må selvstendig tenkende folk slutte opp om Rød Ungdom, det fins ingen alternativ! — Dessuten, en tredje grunn, — det er størt! Flirende unnskylder hun seg med at middagen venter. — So long!

###

Benedicte Giæver på tjuer år fikk som avtroppende sentralstyremedlem i NGS spise-pinner i gave av formannen — ingen tvil om hennes partitilknytning tydeligvis. Hun ivrer etter å bli presentert som fabrikkarbeiderske, og bærer trolig den lille røde med seg på «golvet». Men hun er for slutt til å lire av seg sitater: — I Rød Ungdom har vi koselige hytteturer . . . lokker hun, — og vi har et stort sjøekemarked, en drøss kjekke gutter og søte jenter! NGS har satt sine spor på det politiske nivået, forstår vi, litt forbausla blir vi over at det har satt så dype spor: — Skal man bli statsminister, må man jo begynne en plass! Synger hun ut på saftig nordlandsk.

— *Giid, du lenge, lenge, lenge leve må. . . svarer vi syrlig.* — Hei! vent, forresten, var det tjuer du sa du var?

THERESE BJØRNEBOE

Brynjar Aas floke

Brynjar Aa er et nytt navn, helt fersk som forfatter er han ikke, han debuterte i '81 med boka «Tjukken».

Og i år kom romanen «Gords barn» som han gir ut på Forfatterforlaget. Brynjar Aa er født i 1960 og representerer med det et ungdommelig tilskudd i norsk litteratur, kanskje oppmuntres flere til å ta bladet fra munnen?

Boka er en «generasjonsroman» fortalt gjennom pønkere og husokkupanten Fixe. Å skrive en generasjonsroman med utgangspunkt i hendelser man fortsatt står midt oppi, er vanskelig. Tittelen «Gords barn» røper at Aa kanskje har en visjon, men en god tittel er ikke nok, og her ser den ut til å ha skutt et stykke over mål.

Den gordiske knute er symbolet på en uløselig oppgave, slik synes tittelen velvalgt når en skal skildre pønkere med deres tro på å løsrive seg fra det bestående, men sjølsagt blir hengende bastet og bundet.

Tittelen er pretensios fordi Aa i stedet forsvarer og forklarer pønkene.

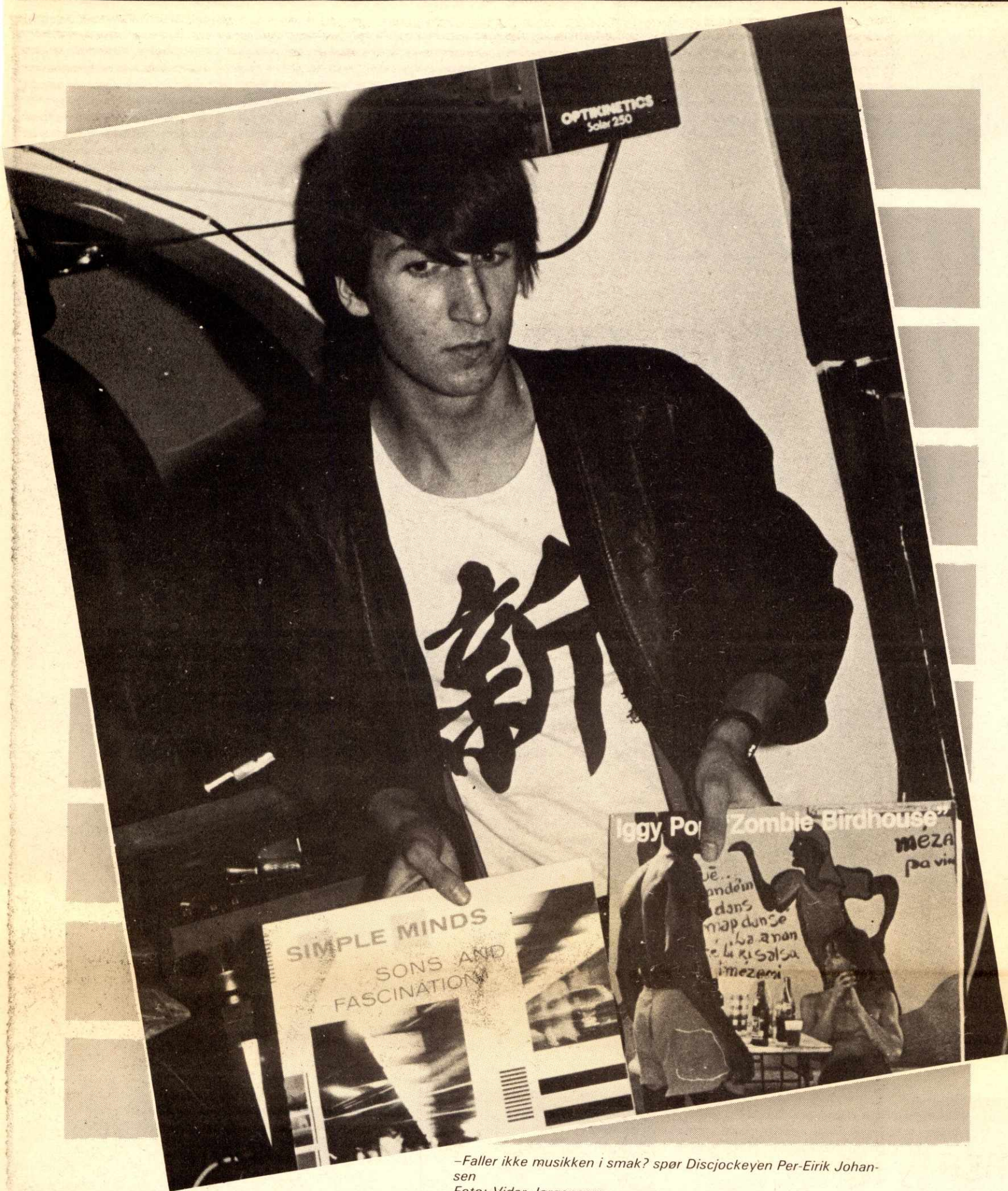
Dilemmaet han står i er at han beskriver en ungdomsgruppe der husokkupasjon egentlig bare er et tilfeldig valgt uttrykk for å skulle leve som outsiders, samtidig som okkupasjon i Aas bok blir til et mål i seg selv. «— Hvorfor okkuperer man et hus?» blir det spurt på en av bokas første sider, og dette setter Aa seg fore å forklare. Okkupantene vil «gjøre noe sjøl», de er lei av å bli dulla med av sosialarbeidere, men fremfor alt vil de ikke fortsette i tralten, Aa maner fram bilder av nitrister hjem, alkoholiserede fedre, kort sagt et liv som utspiller seg i løpstreng mellom arbeidsplassen og sofakroken. «I begynnelsen var skriket», sier han, og nå skriker de og pælmer stein i protest mot en karikatur av et liv.

Men Brynjar Aas pønkere har ikke løst knuten, de ligger på madrasser og leser Donald, hører musikk, og drar på Interrail. Og hovedpersonen gjentar sitt evangelium i det uendelige, siterer slagord og tekster, og skriver egne dikt som innimellom sier en del, og andre ganger blir tomme fraser. Når jeg kaller det en «generasjonsroman», er det fordi det ikke er noen distanse mellom forfatteren og hovedpersonen, og Fixes sjølransaking virker så overflatisk at jeg velger å tolke ham som et talerør for flere. «Gords barn» er ikke spennende nok i personskildringa, Aas intensjon med å formidle en livsopfatning blir også fattig når han overhodet ikke staker ut noen kurs, eller bidrar med nye perspektiv på samfunnet. Språklig gir pønkemiljøet Aa gode kort på hånda, gjennom slagord og lyrikk har pønkensitt eget språk, og Aa bruker virkemidlene i rikelig monn.

Ved neste korsvei svinger det, det engang så friske språket og alle de treffende slagordene blir klisjéer.

Pønkere er «godt stoff», og Brynjar Aa har lite personlig på hjertet, derfor kan vi spørre oss om boka ikke er litt spekulativ. Jeg vegrer meg imidlertid for det, fordi boka også har mye uforløst og varmt i seg, som får motivene til å framstå i sympatisk lys. Men Brynjar Aa har ikke lykkes denne gangen, han bør forsøke å «skue» litt lengre neste gang, innover, utover eller begge deler, — stopp bare ikke på dørskelen midt mellom en gang til!

THERESE BJØRNEBOE

—Faller ikke musikken i smak? spør Discjockeyen Per-Eirik Johansen
Foto: Vidar Jørgensen

Rocke
uten
sjenke
— DJ
jobb
—en ubetydelig

Diskoteket Rio Bravo i Tromsø mister ølbevillinga si. Tvers over gata ligger Grand Hotell med sitt diskotek «Festhus» i kjelleren. Per Eirik Johansen er discjockey to kvelder på «Festhus». Da får han beskjed om at han ikke får fortsette — han spiller for mye rock/punk.

Et diskotek uten ølrett — en DJ som ikke får jobb. Ubetydelige saker? Eller hendelser som sier noe om Tromsø som ungdomsby?

I vinter var det mye avis-skriving i Tromsø om restauranter som skjenka til mindreårige. Flere utesteder var framme i lyset. Politikerne måtte markere at de tar alkoholpolitikk alvorlig. Kommunestyret lot øksa falle over Rio Bravo. Rio mista retten til å selge øl. Men blant folk i byen er det godt kjent at kontrollen med hvem som slippes inn er så som så de fleste plasser. Sånn sett skilte ikke Rio seg spesielt ut. Hvorfor tyne Rio?

«Forfinet ungdomskultur»

Rio Bravo var Tromsøs eneste diskotek som kjørte konsekvent på rock. Og det var ikke «pen» og diskofisert ungdom som gikk på Rio.

— Rio er det eneste diskotek i byen som ikke fremmer en forfinet ungdoms-

kultur. Det er den eneste plassen der frikere og pønkere, gateungdommen slipper inn, skreiv Rockeklubben i Tromsø i en uttalelse som gikk mot å frata Rio ølbevillinga.

Rockeklubben så dette som et forsøk på å disiplinere ungdommen i Tromsø ytterligere.

— Det vi mener det går på er at kommunen og politiet ønsker å tyne og splitte opp den «opprørske» delen av ungdommen, skreiv Rockeklubben.

RV (og deler av Høyre) gikk mot å frata Rio ølbevillinga. Hermann Kristoffersen fra RV sa det slik:

— For ungdommen her i byen var Rio en oase i ørkenen, sjøl om det var en oase med skittent vann. Det er en klar klasseinndeling å si ja til Paletten (kulturcafé i Tromsø) og nei til Rio Bravo. Det blir spørsmål om «møteplass eller ikke.»

Rio hadde en type musikk og et folk & miljø som det gode borgerskap ser på som halvkriminelt. Derfor var Rio lettest å slå ned på når kommunestyret skulle markere edruskap.

Dessuten eies ikke Rio av noen av de store hotellene i Tromsø. Og eieren står utafør restaurantenes bransjesammenslutning. Sånn sett sto også Rio mest lagelig til for hogg.

Djen som ikke fikk seg jobb

I vinter var Per Eirik Johansen discjockey et par ganger på Festhus, diskoteket til Grand Hotell. Da fikk han et brev fra Johnny Scott, som driver formidling av DJer. I følge brevet syntes restaurantsejeren at Per Eirik spilte for mye rock/punkmusikk, og «man er redd for at Festhus skal få samme rykte som Rio Bravo (rockemu-

JOHNNY SCOTT
TELEFON 083-85313/85339

Per Eirik Johansen
Stuvertveien 3
9014 HÅPET

Any offers contained herein do not com

POSTBOKS 954 · N-9001 TROMSØ · N

22. februar, 1983

Restaurantsjefen på Grand Nordic Hotel ringte til meg for å snakke om deg som discjockey. Han syntes du spilte for mye rock/punk musikk, og han er redd for at Festhus skal få samme rykte som Rio Bravo (rockemusikk osv.)

Det nye Festhus skal åpne i april, og han er også redd for at folk skal tro at dette nye stedet er et "rockested", derfor vil han prøve med en annen discjockey.

Skal jeg sende deg en sjekk på kr. 500,- for de to kveldene du spilte på Festhus?

Med vennlig hilsen
Johnny Scott

slubb

ett

ten

historie fra Tromsø

ikk, osv...). Per Eirik
ikk ikke fortsette som DJ
på Festhus.

Rute 80 ringte til Helge
Hay ved Grand Hotell:

— Hva slags rykte ved
Rio Bravo er det dere ved
Grand er redd for?

— Hva slags rykte Rio
Bravo har?! Det må du vel
vite sjøl!

— Mener du at det er den
typen folk som går på Rio
dere ikke ønsker?

— Jeg har aldri uttalt
meg om de gjestene som
Rio har. Men vi legger jo an
mot de gjestene som vi sjøl
ønsker. Jeg synes spørsmå-
et er irrelevant. Jeg har
aldri tenkt på det spørsmå-
et. Her foresvever det meg
at det er noen som er ute et-
er å lage ei sak på ingen-
ing.

Per Eirik

Vi lar Per Eirik Johansen
kommentere:

— På bakgrunn av at Rio
kanskje må stenge, var
Grand redde for å trekke en
type folk som de ikke ville
ha. Men det er jo skrem-
nende! Fordi folk går i
dongeri og lærjakker, så vil
ikke Grand engang tjene
penger på dem! Det sier jo
mye om holdninga.

— Og jeg dreiv ikke med
et reint punk/heavy-metal-
kjør. Jeg spilte alt fra mo-
derne synthpop — Simple

Minds — til moderne rock.
Så de kunne ikke ta meg på
det.

— Det går vel også på
hvordan jeg ser ut, og at
musikken er «uvant». Men
det viser jo bare at de ikke
følger med.

Og sa vi snakker med
DJ-formidler Johnny Scott,
er han enig i at Tromsø
trenger et rockested, og at
det er rart at restaurantene i
Tromsø ikke har oppdaga
pengene som ligger i rock.
Men om Grands disposisjo-
ner vil han ikke kommentere
nærmere.

Oppsummering — konklusjon

Rio Bravo har anka inn til de-
partementet for ikke å miste
øretten. I mai åpner et ny-
oppussa Festhus under nav-
net GrandDio. Tromsø har
blitt et nytt veldressert dis-
kotek rikere. Tilbake til ut-
gangspunktet: Hva så?

At folka som driver hotell
& restaurantbransjen i
Tromsø ikke har oppdaga at
det ligger penger i et bra
rocketilbud er nå så sin sak.

At politikerne, når de dri-
ver alkoholpolitikk, sørger
for at det går ut over ei
gruppe som er tynt nok fra
før, er desto værre. Og da er
det kanskje ikke så rart at
restaurantbransjen følger
etter.

STEIN H.

Hold Ruta

HEFTER:

☐ Om krig og fred	5,-
☐ Et ledd i en global strategi (om Sovjet)	8,-
☐ 27 spørsmål og svar om Rød Ungdoms politikk ..	5,-
☐ Sosialisme	10,-
☐ Rød Ungdoms studiesirkel	5,-
☐ Kort innføring i marxisme: <i>Filosofi og historiesyn</i> ..	10,-
☐ Kort innføring i marxisme: <i>Politisk økonomi</i>	15,-
☐ Rød Ungdoms organisasjonshåndbok	35,-
☐ Natur og miljøvern	5,-
☐ Rød Ungdoms handlingsprogram	5,-
☐ En innføring i marxisme, <i>studiesirkel</i>	20,-

PLAKATER:

☐ Mot nazisme og rasisme	1,-
☐ Rute 80, «ikke bare romantikk...»	2,-

MERKE:

☐ «Rød Ungdom»	2,-
☐ Jeg vil bli medlem i Rød Ungdom.	
☐ Send meg fler opplysninger om Rød
Ungdom.	
☒ Rute 80 Dette års abonnement	35,-

Navn:

Adresse:

Postnr: Poststed:

Skole: Alder:

Klipp ut og send inn til Rød Ungdom, Postboks 610, Sentrum, Oslo 1.

«Europeisk pasifisme»

— takk ja til mer kake!

Pasifisme og militærnekting er på langt nær tilbakelagte strømninger. Tvert imot oppfattes pasifismen av mange i dag som den mest konsekvente protesten mot supermaktenes våpenkappløp og en skakk-kjørt verden, der fred ikke betyr annet enn mellomrommet mellom to kriger. Smittet av fredsbevegelsens stadig mer psykologi- og personorienterte appeller, lar man verden bli arena i en kamp mellom Gode og Onde krefter, og drar krigstruselen inn på det personlige plan.

«... de onde kreftene har samlet stadig flere maktmidler i sin hånd. Skal vi våge å tro at lederne av verdens store nasjoner våkner opp, ser stupet foran seg, og endrer kursen?» spør fredsprisvinneren Alva Myrdal.

Enhver som så filmen «Atomic cafe» eller har fulgt Reagans plumpe uttalelser der seinere tida, kan bli vettstremt.

Budskape kan oppsummeres med at «Atomvåpen i våre hender er et instrument i fredens tjeneste», som Phyllis Schaffly, fra «Moral majority» nylig forkynte i amerikansk TV. Slike uttalelser er ikke morsomme, når vi vet at de har ett av verdens mektigste militær-apparaer i ryggen, og vil kjempe med nebb og klør for å beholde sin økonomiske makt. Det er vågalt å håpe at disse vil se stupet foran seg og endre kursen. Sovjet-lederne er flinkere til å tale med to tunger, men deres veltalenhet til tross, kjensgjerningene kan de ikke snakke seg ut av; i Afghanistan har de nye tsarene oppimot en million liv på

samvittigheten, tall som bare har sitt sidestykke i Vietnam siden siste verdenskrig.

De som ikke er redde i en slik situasjon, er dumme. Imidlertid er det en del av oss som er like plaget av skamfølelse som av frykt. Jeg tør påstå at jeg her ikke snakker på vegne av pasifistene.

Slik jeg ser det, er pasifismens første premiss religiøs, den enkelste pasifisten nekter kanskje bare selv å ta liv, men kjemper heller ikke aktivt ikke-voldelig mot krigen. Mer konsekvente pasifister nekter enhver å ta liv, og i bunn og grunn er dette den pasifismen en bør ta stilling til. Å kalle alle kriger urettferdige, og nekte å ta liv, betyr å benekte ett liv mer verdifullt enn et annet, — uansett.

Dermed sier man i andre ord at det ikke er opp til menneskene å dømme.

Problemet er bare det at det hver eneste dag fødes

barn som aldri får sjansen til å vokse opp — hvem dømte disse?

Jeg ser pasifismen som et politisk valg, og nekter å vurdere det som en legning, slik man ynder å framstille det. Det hjelper så vidt jeg kan se neppe å kalle seg fredsvenn, så lenge vi alle er medansvarlige i en verden vi vet mer enn tilstrekkelig om.

Hvert femte barn dør før det har fylt fem år, og de fleste dødsfall skyldes sult og fattigdom, ikke krig. Den største trusselen for flertallet av jordas befolkning ligger derfor i det herskende økonomiske system. «Sult er ikke noe som oppstår, det skapes av kornhandelen», sa Bertholt Brecht, og det har ikke blitt mindre sant. Verdens utvikling fram mot år 2000 vil, ifølge flere utredninger, øke kløfta mellom fattig og rik ytterligere.

Sult er den verste formen for vold. Jeg skal være den siste til å benekte at vold avler vold, skjønt jeg er uenig i pasifistens lite dokumenterte utsagn av dette utsagnet. Men jeg vil hevde at undertrykkelse avler hat, som kan slå ut blindt såvel som at voldsbruk ofte er den eneste veien å gå, skal undertrykkelsen knekkes.

Jeg siterer Jean Paul Sartre: «... ved å drepe en koloniasator slår slaven to fluer i ett smekk; han kvitter seg på en gang med en slavedriver og en slave. Det som blir igjen er på den ene siden en død mann og på den andre en fri. For første gang føler den overlevende at han har nasjonal grunn

under føttene.» Dette er harde ord, men i tider som dette, tror jeg ikke vi har vondt av å høre dem, for vi må ikke glemme hvem voldens opphavsmenn er, og hvem som har satt volden i system.

Fredsbevegelsen ser atomvåpnene som vår tids største fare, og det er klart at en kjernefysisk storkrig ville bli den definitive slutten for livet på jorda. Men hva er årsakene til våpenkappløpet? Vil ropet etter fred kunne stoppe den økonomiske rivaliseringen mellom stormaktene? Nei, og derfor blir også kampen mot våpnene først og fremst kampen mot symptomer på en uløselig konflikt. Supermaktene vil ikke la seg stoppe uten tvang, derfor er virkelig fredsarbeid ikke i dag å kjempe for fred for enhver pris, da det nødvendigvis betyr fred på den sterkeste premisser.

Skulle vi i dag, i lyset av våpenkappløpet, og kapitalismens åpenbare fallitt, foreta en fullstendig revisjon av gamle verdier, ville vår vestlige sjåvinisme og humanisme måtte stå for fall. I stedet lanseres kvinnelige verdier og pasifisme som banebrytende. Pasifismen kan skjule seg bak mange pene fraser, men grunnleggende setter den martyren over opprøreren, i tråd med all den religionen som herskerklassen har visst å dra fordel av. Likeledes settes det eksistensielle over det materielle, og det er selvsagt lett nok for oss så lenge vi kan søke sannheten hele livet gjennom uten å lide nød. Flertallet av jordas befolkning derimot kjenner bare en sannhet — sult.

For framtidens skyld vil jeg forsvare enhver asiat og afrikaners rett til å spytte på vår humanisme.

Det er klart vi må hylle menneskeverdet, men like klart er det at den tredje verden ikke kan gjøre det før de har avskaffet begrepene herre og slave.

Det er klart vi ikke blir lykkelige av å spise potetgull foran farge-TV'n, men like klart er det at man ikke kan lese filosofi på sultende mage.

Pasifisme er å lukke øya for økonomiske realiteter, kjemp med de levende for et menneskeverdig liv, sitt ikke på kammerset og mediter over metodene.

THERESE BJØRNEBOE

Afghanistan, 1979

Rød Ungdom

Anno - 83

De tre er Anne Kathrine (Anka) Fuglem, Torstein Tranøy og Beate Huseby. Anka og Beate er 18 år, Torstein er 19. Samtalen fant sted på et kaldt, lite rom en søndag i Trondheim, etter at de tre intervjuobjektene hadde vært på skolekonferanse hele helga. De var med andre ord temmelig slitne, og litt skeptiske til å komme med de store vyer og perspektiver. Men etter hvert kom samtalen i gang:

Som kjent (?) har Rød Ungdom ti-årsjubileum i år, og det må markeres. Slike jubileumsfeiringer får lett et preg av mimring og nostalgi — man ser tilbake på det

som var. Dette intervjuet er et forsøk på en «ny vri» — vi har snakket med tre unge, relativt nyrekrutterte RU'ere, som foruten å være trøndere også er

gymnasiaster og representerer den nye generasjonen i m-l-bevegelsen. Hva mener *de* om Rød Ungdom, historia til m-l-bevegelsen og framtidsperspektivene?

Hvorfor Rød Ungdom?

— *Hva var det som førte til at dere ble med i Rød Ungdom, og ikke i en annen ungdomsorganisasjon?*

Beate: — Jeg har en temmelig spesiell bakgrunn, tror jeg. Jeg var med i Unge Høyre i tre år, og var direkte reaksjonær. Jeg digga Milton Friedman, helt til jeg leste en av bøkene hans. Etter hvert ble jeg mer radikal, og ble med på studiesirkel i Rød Ungdom. Jeg syntes Rød Ungdom var mer realistiske enn f.eks. SU og Arbeidermaktgruppa, spesielt fordi Rød Ungdom drev med studier av politisk økonomi.

Anka: — Jeg har alltid vært «raddis», og vakla mellom SU og Rød Ungdom. Rød Ungdom var et tilbud til folk som ville aktivisere seg, og jeg jobba mye sammen med RU'ere. Jeg var faktisk stempla som m-l'er før jeg ble medlem. Rød Ungdoms nedskjæringsaksjon på skolene i Trondheim, og studiesirkel i politisk økonomi gjorde at jeg meldte meg inn.

Torstein: — Jeg har også vakla mellom SU og Rød Ungdom. Det som var avgjørende, var at m-l-bevegelsen konsekvent støtter frigjøringsbevegelser. Jeg fant ut at Rød Ungdom er det eneste alternativet til folk som vil ha et annet samfunn — SV og SU er bare haleheng til Arbeiderpartiet.

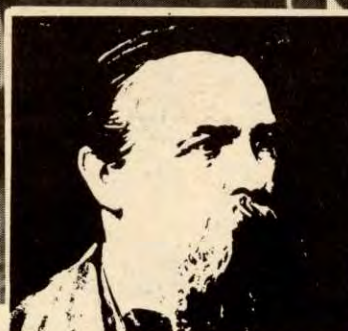
M-l-rørslas historie

— *Ingen av dere har vært med lenger enn ca. ett år. Hvordan ser dere på historia til m-l-bevegelsen, utfra «Gymnaslærer Pedersens beretning» og lignende historier, som dere sikkert har hørt mange av?*

Beate: — Jeg tror det var mye idealisme, håp og tro før i tida — nå er vi mer realistiske, vi studerer politisk økonomi for å forstå samfunnet, og danner oss ikke urealistiske bilder av det som skjer.

Anka: — Vi må jo ha litt respekt for fortida òg. Det ble gjort mye bra, og vi kan lære av de feila som ble gjort. Vi blir håna fordi vi har skifta linje så mange ganger, men jeg synes det er bra at vi endrer politikken vår — verden forandrer seg jo, den også.

Torstein: — Det var mer ensretta før, og mye grøftekjøring. Når man skulle rette opp en feil, gjorde man det så grundig at man endte

i en ny grøft, som også førte til feil.

Indre glød

— *Det er «allment anerkjent» at det er krise i m-l-bevegelsen for tida — nekrologene florerer. Har*

dere noen synspunkter på det?

Anka: — Her i byen er det i hvert fall ikke krise — vi verver folk og er kvalitativt den sterkeste ungdomsorganisasjonen. Det innrømmer nesten Unge Høyre også. Vi har et miljø som tiltrekker folk, og vi har satsa

på gymnasister. I Oslo er det mer frustrasjon, har jeg inntrykk av, Oslo-folk har ikke den «indre gløden».

Torstein: — Det er viktig å lære av historia — da vi gikk tilbake, var det knekte illusjoner som hadde mye av skylda. Det er en styrke å være gjennom motgang — jeg har bare vært med i medgang, og det blir kanskje vanskelig hvis vi opplever nye tilbakeslag.

Beate: — Her treffes RU'ere på faste steder — vi har et miljø.

Anka: — I Oslo er det mye sånn at de «flinke» isolerer seg og diskuterer seg imellom, har jeg inntrykk av. Det fører til frustrasjon.

Krise og passivitet

Torstein: — Det er viktig å kjempe for solidaritet — nå

som vi har økonomisk krise, blir folk mer egoistiske og karrierebevisste. Det er ikke nødvendigvis slik at folk blir mer revolusjonære i nedgangstider. . .

Anka: — Fordelen med krise er at folk ser at kapitalismen er råtten, ulempen er at de blir mer opptatt av å berge seg sjøl.

Beate: — Folk er stort sett enige i vår kritikk av samfunnet — problemet er at de ikke ser videre.

Det er mye maktesløshet, men vi *må* få det bedre, det kan ikke bli verre.

Anka: — Det er lyspunkter — vi har greid å vende passiviteten på skolene.

Interessekamp og revolusjon

— *Det mange er uenige med Rød Ungdom i, er væp-*

na revolusjon. Ett av våre problemer er å kjempe for et annet samfunn, samtidig som vi skal forbedre folks kår innenfor det samfunnet vi har i dag. Hvordan løser dere dette dilemmaet?

Beate: — Det er lett å jobbe mot forverringer, vi har ingen illusjoner om at vi kan oppnå noe innenfor systemet.

Anka: — Vi må drive interessearbeid innenfor kapitalismens rammer. Det er litt vanskelig: Vi sier at vi kjemper for at folk skal få det bedre i dag, samtidig som vi sier at folk ikke *kan* få det bedre under kapitalismen.

Torstein: — Vi må holde fram vårt alternativ, til tross for hetsen. Det at vi er revolusjonære, er det viktigste skillet mellom oss og alle de andre partiene. . .

TONE HERTZBERG

SUF — RØD UNGDOM 1963—1983

Manglerud-
opprøret

Som det framgår av Orienterings artikkel, har også de store en gang ha vært små. Dette ungdomsbildet av AKPs formann er fra en demonstrasjon utenfor den britiske ambassaden.

Manglerud-opprøret ble en av de store media-sensasjonene i 1968. De borgerlige avisene makte fanden fram, og kunne berette om hvordan marxist-leninistene forsøkte å indoktrinere elevene. Saka omkring Manglerud skole, var det som for alvor plasserte SUF på det politiske kartet i Norge.

Vi siterer fra SFs avis «Orientering» som hadde en større reportasje om saka:

— Til slutt brøt jeg sammen, jeg orket ganske enkelt ikke mer. I neste en og en halv time hadde de spurt meg ut, stadig gjentatt spørsmålene sine. Og jeg hadde nektet å svare, jeg ville ikke fortelle hvor de 60 eksemplarene av skoleavisa befant seg.

De ville ha tak i foreldrene mine, de skulle akkurat til å ringe da jeg sprakk. De er hos Pål Steigan, sa jeg...

...Kopperud var ikke alene. Først ble redaktøren for «Maks» (skoleavisa), Inger Moell bedt om å infinne seg. Deretter elevrådsformannen Ben Borgen.

De spurte oss ut om skoleavisa, den som rektor hadde sørget for å få stoppet trykkingen av. Nå lå det et eksemplar på bordet hans — hvor kom det fra? Hvordan var det blitt trykket?

Ben Borgen forteller. Det var han som ble stillet rekken av spørsmål etter at Inger hadde fortalt at hun ikke kunne fortelle hvor offsetplatene var blitt av, hvor avisene befant seg.

— Rektor og inspektør Laake satt der. De visste at jeg hadde hentet manuskriptene i DUS-klubben. Hadde jeg hentet noe mer? Det hadde jeg — noe senere: Offsetplatene. Jeg innrømmet det. De tilhørte jo oss.

Hvor jeg hadde gjort av dem? Jeg hadde vandret en tur i byen, besøkt et par forskjellige kontorer og til sist lagt dem igjen på Solidaritetsskolekomiteens kontor.

Det var det jeg kunne si, det var det de fikk ut av meg.

Da var første timen gått. Kopperud ble kait opp.

— Jeg sa ikke noe. De ville ha greie på hvor platene

var, men jeg holdt kjæft. Til slutt begynte de å snakke om politet, at hvis ikke platene ble innlevert til kontoret eller Bryn Politikammer innen kvart over to, ville saken bli meldt til politiet. Saken, det vil si at skoleavisen var blitt trykket på en eller annen måte uten rektors viten.

Ikke bare politiet ble trukket inn i praten, også Ingers mor dukket opp etter at rektor hadde ringt etter henne. Borgens foreldre hadde ikke anledning til å komme. Og da det ble snakk om å få tak i også Kopperuds verger, ja da sprakk han.

— De pratet om at mine dager på skolen var talte, de snakket om forhenværende elevrådsformann Borgen osv. Jeg orket ikke mer.

Klokken 12.00 gikk turen til Furuveien 27. Inspektør Laake og en annen av skolens inspektører kjørte for å få tak i opplaget av skoleavisen som befant seg der. Borgen og Kopperud ble tatt med.

— Da vi kom hjem til Pål Steigan, var Pål hjemme. Han var syk og hadde ikke gått på skolen — vel og merke på Teisen skole der han var elev. Moren og søsteren hans var også hjemme.

Laake sa at man visste at skoleavisene var hjemme hos Pål. Etter en stund innrømmet Pål det, han hadde tatt på seg jobben å stifte dem sammen. Inspektøren krevde å få dem utlevert. Stakkars Pål kunne jo ikke gjøre stort, han måtte finne seg i at vilt fremmede mennesker plukket med seg aviser som lå i hans hjem. Han måtte til og med skrive under en erklæring om at Laake hadde fått samtlige aviser!

Kunne Orienterings utsente medarbeidere fortelle.

1963

SUF blir stiftet som SFs ungdomsorganisasjon. Allerede da var det medlemmer av SUF som støttet Kina, revolusjonen og frigjøringsbevegelsenes kamp. Men de var få. Ole Kopreitan velges til SUFs første formann.

1964

SUF var fortsatt en ganske liten organisasjon. SUF var ikke revolusjonært. På SUFs andre landsmøte velges Theo Koritzinsky til formann.

1965

USA angriper Tonkin-bukta i Nord-Vietnam. Mange SUF-medlemmer demonstrerte til støtte for FNL og Vietnams folk. Noen folk i SUF (ledelsen) var imot å støtte frigjøringsbevegelser fordi «det var å støtte krig».

1966

Diskusjonene, kampen, mellom de revolusjonære og pasifistene ble stadig hardere. De revolusjonære, de som mente at revolusjon var nødvendig for å skape sosialisme i Norge, ble flere. Stadig flere begynte å kalle seg ml-ere (marxist-leninister). Den andre fløyen i SUF mente at sosialismen kunne en få ved å vedta det i Stortinget. De ble stadig færre. På landsmøtet blir Peder Martin Lysestøl leder for SUF.

I 1966 brøyt kulturrevolusjonen løs i Kina, og i Vesten ble bildet av rødegardister som viftet med Maos lille røde, sjølve bildet av det som skjedde.

Fra Madserud på Oslos vestkant i 1964. Demonstrasjonene i forbindelse med tennisturneringa der sør-afrikanere deltok, var den første demonstrasjonen etter krigen der politi i masseomfang ble satt inn, og sjøl den dag i dag gir det en halvgammel «raddis» et ekstra adelsmerke å ha «vært med på Madserud».

1967

Kunnskaper om kulturrevolusjonen i Kina spredde seg i Norge. Den rettet seg mot tendenser til pampevesen i Kina. Den hadde stor betydning for utviklinga i SUF. Landsmøtet i 1967 vedtok å støtte kulturrevolusjonen, og SUF var da den første organisasjonen i Norge som støttet palestinerne kamp i Midtøsten. Landsmøtet valgte for første gang et sentralstyre hvor flertallet var marxist-leninister. Likevel blir høyrefløyens formannskandidat, Sigurd Allern, valgt med en stemmes overvekt. Allern endrer standpunkt i sin formannstid, og går over på den marxist-leninistiske sida. Dette landsmøtet gjorde SUF landskjent. Det var mye hets mot SUF i avisene. Men vedtakene på landsmøtet førte også til at organisasjonen fikk virkelig

mange nye medlemmer, ungdommer som ville slutte seg til den eneste revolusjonære bevegelsen i Norge. Det året kjempet SUF igjen mot «Støtt FNL» og «Bekjemp USA-imperialismen» i Vietnam-arbeidet. SUF var mot EEC. Sommeren 1967 har SUF sin første sommerleir.

1968

«Manglerud-opprøret»: Elevene på Manglerud ungdomsskole i Oslo, anført av SUF, heiste FNL-flagget i skolens flaggstang og okkuperte aulaen en god stund. Den første Rød Front-demonstrasjonen ble holdt 1. mai dette året. SUF gir ut en løpeseddel om lønnsoppgjøret. SUFs landsmøte vedtar at medlemmene skal studere marxismen-leninismen Mao Zedongs tenkning for å ta standpunkt til denne teorien et år etter. Det ble også vedtatt å tillemppe den demokratiske sentralismen (en kommunistisk organisasjonsform) og en revolusjonær plattform. Sigmund Grønmo velges til formann i SUF.

1969

SF blir splittet. Partiet vil ikke ha SUF som sin ungdomsorganisasjon. SF opprettet SFU isteden. SUF vedtar å bygge på marxismen-leninismen Mao Zedongs tenkning, og å skifte navn til SUF(m-l) for å vise dette. Avisa «Klassekampen» blir utgitt. Arbeiderne streiker mot moms. Rød Front vinner i Studenter-samfundet i Oslo for første gang. Pål Steigan blir på landsmøtet valgt til formann for SUF(m-l).

Fra SUF-sommerleiren på Tromøya i 1968. Der ungdom fra hele landet samlet seg for å diskutere proletariats diktatur. Og en sommerleir der f.eks. YLLs Karen Schytte var med — i barnevogna.

1970

Store studentaksjoner for høyere lån. Arbeiderne streiker på Sporveien, Sauda og Norgas. SUF begynner å drive EEC-arbeid. Delegasjon fra SUF treffer Mao.

1971

MLG var blitt starta tidligere (ml-gruppene), og var nå blitt så sterke at de kunne ta over mye av SUF-arbeidet. På landsmøtet i 1971 ble det vedtatt at SUF(m-l) skulle omdanne seg til å bli en organisasjon som virkelig tok opp ungdommens interesser og Sverre Knutsen velges til formann. SUF leder noen husokkupasjoner og vellykka kamp mot normerte prøver. Husleiestreik blant studentene.

1972

I EEC-kampen prøvde SUF(m-l) å mobilisere ungdommen, og greide det i stor grad. SUF(m-l) var en aktiv og sterk kraft i enhetsfronten mot EEC. Mye diskusjoner i SUF(m-l) om hvordan organisasjonen skal kjempe for ungdommens interesser. Mindre strenge opptakskrav for å bli medlem. Lettere tempo for medlemmene. For 6. året på rad ble det dette året holdt Rød Front-sommerleire rundt om i landet.

DOM 1963—1983 SUF — RØD UNGDOM 1963—1983

1973

AKP(m-l) blir stiftet. Fredsavtale blir inngått mellom Nord-Vietnam/PRR og USA. USA innstiller bombinga. Det blir offentliggjort flere hemmelige NATO-meldinger i Klassekampen. De viste at militærapparatet øvde seg i å slå ned streikende arbeidere og demonstrasjoner. Narve Trædal blir dømt for offentliggjøringa. I Chile har en venstreorientert regjering kommet til makta.

11. september blir regjeringa styrtet av de militære, som er støtta av USA. Chilekomiteen blir danna. SUF(m-l) skifter navn til Rød Ungdom på det 8. landsmøtet. Rød Ungdom skal bli en «masseorganisasjon for ungdom». Som leder for det nye ungdomsforbundet velges Helge Øgrim. Kravene til medlemsskap reduseres. Kampen for et bedre ungdomsmiljø blir satt i sentrum for organisasjonens arbeid. Det blir reist store demonstrasjoner mot utdelinga av fredsprisen til Kissinger. Kamp mot 30-timers uke på gymnas og yrkesskole.

Rød Ungdom stilte seg i spissen i kampen mot politivold, og mens dette arbeidet sto på, ble dette ei viktig sak i Norge.

1980 1981

Sovjet invaderer Afghanistan ved årsskiftet 79/80. Rød Ungdom spiller en viktig rolle i støttearbeidet, og tar initiativ til en aksjon til støtte for boikott av Moskva-OL. Norge deltar ikke. Eritrea blir valgt til Operasjon Dagsverk-prosjekt. Zimbabwe blir frigjort. Røde Garde skifter navn til RUTE 80. Arbeiderklassen reiser seg i Polen, og Solidaritet får gjennombrudd.

Afghanistan blir valgt til OD-prosjekt i elevorganisasjonene. Etter hvert som invasjonen i Afghanistan kommer på avstand øker protestene mot atomvåpen og NATOs beslutning om å utplassere nye mellomdistanseraketter i Europa. Nei til Atomvåpen får vind i seila. Rød Ungdom avholder sitt 12. landsmøte og er i ferd med å styrke seg etter knekken i 78-80. Braanen gjenvelges som formann. Landsmøtet vedtar å prioritere studier i marxismen og diskusjon om sosialismen. Altakampen ender med nederlag. Unntakstilstand i Polen. Lech Walesa arrestert. Krisa i verdensøkonomien setter inn for alvor.

1977

Kampen mot politivold trappes opp. Rød Ungdom organiserer støttearbeid for Eritrea. 5 ml'ere valgt fra Oslo Jern og Metall til LO-kongressen. Fredspris til Begin (og Sadat) for fredsavtale i Midtøsten. Store demonstrasjoner mot «krigs»-prisen. Klassekam-

pen blir dagsavis. Rød Ungdom setter i gang kampanje mot karakterer på skolene. Støttearbeidet for frigjøringskampen i Sør-Afrika trappes opp. Rød Ungdom avholder sitt 10. landsmøte, og begynner for første gang å merke at framgangen har tatt slutt. På landsmøtet velges ny ledelse, men den blir ikke offentliggjort av sikkerhetsårsaker. I stedet velges to talsmenn for sentralstyret.

Erling Maartmann-Moe og Grethe Knudsen står fram som Rød Ungdoms talsmenn etter landsmøtet i 1977. Nå ble ledelsen holdt hemmelig.

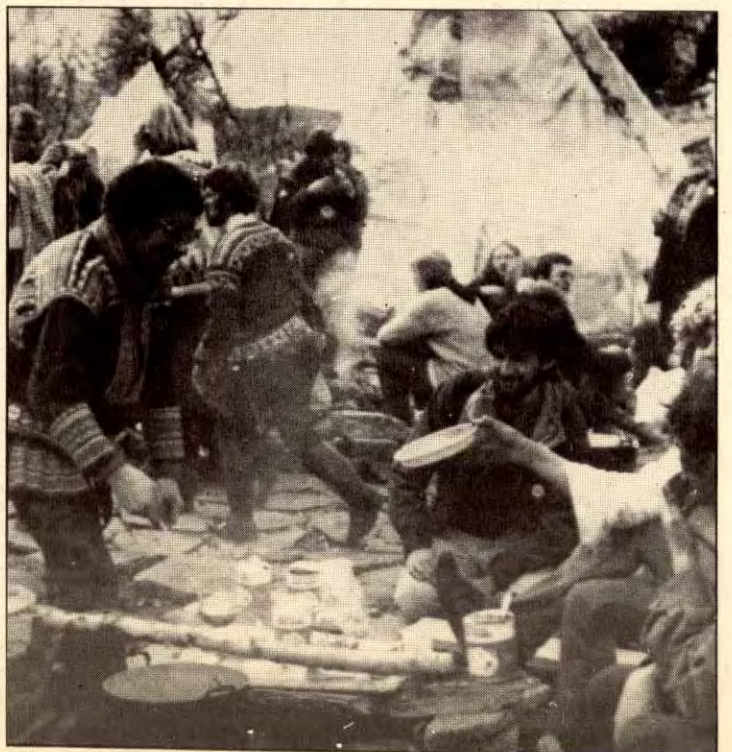
1978

Kina fordømmer kulturrevolusjonen. Det blir brudd mellom Kina og Albania. Vietnam er forvandla til et nytt undertrykkerregime og knytter seg til Sovjet. MI-bevegelsen får problemer med det politiske grunnlaget, noe som Rød Ungdom merker i oppslutninga om forbundet.

Kampen om utbygging av Alta-Kautokeino-vassdraget får stor betydning. I YLI har Rød Ungdom spilt en viktig rolle i å bekjempe den reaksjonære splittelsesorganisasjonen YES, og YLI kommer styrket ut av denne kampen. Tron Øgrim gir ut boka: Marxismen — vitenskap eller åpenbaringsreligion. Rød Ungdom avholder sitt 11. landsmøte. NATO fatter sitt dobbeltvedtak. Somoza-regimet styrtes i Nicaragua. Seinhøstes avholder Rød Ungdom sitt 11. landsmøte, der bl.a. kravet om større demokrati i organisasjonen blir reist og der store deler av den gamle ledelsen går av, og et generasjonsskifte inntreffer. Bjørgulv Braanen blir ny formann.

1979

Vietnam invaderer Kambuchea ved årsskiftet 78/79.

I 1979 startet kampen mot utbygginga av Alta/Kautokeinovassdraget for alvor.

1976

Stor rekrutteringskampanje for Rød Ungdom. Streik på Jøtul. AUF styrker seg etter å ha blitt kraftig redusert på 60-tallet og på begynnelsen av 70-tallet. SU er svekket etter å ha hatt store problemer med samarbeidet med AIK og KU. Kampen mot de hvite mindretallsregimene i det sørlige Afrika trappes opp. Støttearbeidet i Norge styrkes. Opprør i Soweto i Sør-Afrika. Mao Zedong dør.

I 1976 dør Mao Zedong, og for maoister verden over blir aldri mer verden som før.

1974

Rød Ungdom styrker seg, etter at kampen på skolene blir satt i sentrum. Framgang i NGS og YLI. Norges Kommunistiske Studentforbund stifta. Heismontører og telefonsentralmontører i streik.

77-landsgruppa (tredje verden-landa) legger fram forslag om Ny økonomisk verdensorden. Sovjet og USA går imot, men flertallet i FN stemmer for. FN uttrykker etter hvert tredje verden-landas krav. OPEC setter opp oljeprisene. Rød Ungdom avholder sitt 9. landsmøte der Øgrim gjenvelges.

1975

Unge Høyre styrker seg, og Rød Ungdom tar initiativet til en kampanje mot Unge Høyre. På NGS-landsmøtet får likevel Unge Høyre makta. Nynazistene begynner å røre på seg. Kampuchea og Vietnam blir frigjort. Konferansen for Sikkerhet og Samarbeid i Europa (KSSE) holdes i Helsinki. MI-bevegelsen tar opp kampen mot supermaktenes krigsforberedelser i sterkere grad. De andre politiske strømningene i Norge slår seg til ro med fredspratet og «Ånden fra Helsinki». Streik mot usaklig oppsigelse på Norsk Hamnerverk. 5 spanske anti-fascister blir

For nordmenn flest betydde invasjonen i Afghanistan først og fremst en ting: Etterkrigstida var blitt avløst av førkrigstid.

Landsmøtet i Rød Ungdom vedtok en ambisiøs skoleringsplan. Og året etter kom de første kursene i Forbundsskolen i gang, der dette bildet er fra.

1982 1983

Israel invaderer Libanon og PLO blir drevet ut av Beirut. Argentina tar tilbake Malvinene, Storbritannia går til krig. Skoleaksjonen '82 mot nedskjæringene får stor oppslutning og kjemper gjennom økte bevilgninger på statsbudsjettet for 1983. Internt studerer Rød Ungdom politisk økonomi.

Rød Ungdom skal avholde sitt 13. landsmøte. AKP(m-l) feirer sitt 10 årsjubileum. Rød Ungdom har, gjennom studiene i marxismen og den organisatoriske styrkinga, lagt et godt grunnlag for å løse oppgaven som stiller seg i 80-åra: — Kamp mot krigsfare og krise — for sosialisme.

MADNESS

—hvem er hardest ramma?

Mette Ringkjøb står smilende og tar imot, mens jeg kort-pusta runder siste avsats i oppgangen. Hun viser meg inn i en hyggelig stue, hvor store vinduer lar ettermiddagssola flomme inn for åpne sluser og åpenbarer et panorama OBOS-blokker. Men Mette stortrives i sin to roms leilighet på Manglerud, hvor hun har bodd i to år etter å ha vært innlagt på Dikemark i en årrekke.

Mens vi presenterer oss, biter jeg meg merke i at Klassekampen ligger på bordet, — *er du politisk aktiv også?* buser jeg ut med.

— Tja, Mette drar på det; — Jeg gikk på studiesirkel dengangen i -75 da alle gjorde det. Siden har det blitt knapt med tid, likevel blir man som innlagt stadig konfrontert med hvordan de svake i samfunnet har det, så jeg har langt fra sluttet å reagere. — Har du lyst på pils? byr hun. Jeg trenger ikke kjenne etter, det er fredag, og vår, og Mettes sofa-krok er slett ikke verst...

Hun er rask til å finne fram glass, jeg tenner min første rullings og ber henne fortelle litt om hvordan hennes tidlige møte med psykiatriske sykehus arta seg.

— Det begynte i -75, mens jeg gikk på Musikkonservatoriet i Oslo. Det som skjedde med meg er vanskelig å beskrive, fordi

foran deg har du et digert kompleks av en institusjon som du er livredd for å måtte innordne deg i.

— Samtidig, påpeker Mette engasjert, — *må du være temmelig tøff for å vinne gehør. Det er altfor dårlig samarbeide mellom de forskjellige instansene i helsesektoren, og det er lett å bli en kasteball mellom dem. Du må stå på for å bli hørt, og det er klart at de færreste har ressurser til det, når de er skikkelig dårlige. Det er derfor ikke noe enestående eksempel at en venninne av meg helt overlagt gikk hjem og satte fyr på dyna si, og slang telefonen ut av vinduet, etter å ha blitt avvist. Hvorpå hun ble tvangsinnlagt — og det var jo selvsagt hele hensikten!*

«Pasientene blir fratatt enhver sjanse til et sosialt liv» sier Mette

Personalet betaler for utflukter

Mette har snakket seg varm, hennes siste spark til myndighetene kobler meg inn på nedskjæringene, og jeg spør hvordan disse har rammet?

— Det siste året har jeg vært arbeidsløs, derfor ble jeg gående som dagpasient på Dikemark. Det har uten tvil skjedd store forandringer i denne perioden. På et psykiatrisk sykehus blir folk veldig lett passivisert, og derfor er behovet for å komme seg ut enormt. Spesielt viktig er det for dem som har vært inne i årevis.

Tidligere fikk vi ta en bytur innimellom, gå på kino eller en kafé. Men i dag har vi ikke lenger slike «goder». Det er jo ikke mye å skjære ned på innen et sykehus, medisinerne kan du jo f.eks. ikke kutte, derfor rammer det med en gang de sosiale tilbudene. Det betyr at pasientene blir fratatt sin eneste sjanse til å ha et sosialt liv utenfor sykehuset, fordi de trygdene man får dekker knapt nok aviser og røyk. Personalet er ikke mindre opprørt enn oss andre, de har trådt støttene til ved å ta pasientene ut i egen bil, men måtte betale utflukterne fra egen lomme.

— *Hvilke tilbud finnes det på sykehuset?*

— Vi har jo en veldig fin skole, men ellers er det ikke stort — ett bibliotek og en klubb til å møtes, og så er det kirke! hvor man går for å få gratis kaffe. Etter sparekassen får du nemlig ikke lenger gratis kaffe på avdelingen. Alle slike ting er skjært bort. Jeg vil ikke at sykehusene skal bli så hyggelige at folk foretrekker å bli boende, men et visst minimum av sosiale goder trenger vi.

Lettere å forholde seg til stoffproblemer?

— *Hva slags attføring har du i dag?*

— Jeg har vært innom flere former for attføring. En stund jobba jeg i Operasjon Ved, der vi hogga ved for minstepensjonistene. Jeg trivdes bra, men psykiatriske pasienter blir sjeldent henvist til slike steder. Den måten jeg ble mottatt på er ganske typisk, tror jeg. Jeg ble intervjuet og fortalte om streite forhold, jeg hadde verken problemer med stoff eller alkohol. Etter en stund måtte de bare klø seg i hue og spørre: «Hvorfor søker du jobb her?»

Diana best likt

Amerikanerne har kåret prinsesse Diana og pave Johannes Paul II til verdens best likte kvinne og mann. President Ronald Reagan ble utpekt som den person folk likte minst.

Resultatet av avstemningen ble offentliggjort i ukebladet US. Skuespilleren Brook Shields ble valgt til minst likte filmstjerne og best betalte person. I alt 5065 lesere har vært med på avstemningen.

På oversikten er de personene folk likte minst, ble Reagan tett fulgt av tennisspillern John McEnroe, som er på lista for annet år på rad. (NTB)

I dag er jeg ved et gartneri på Trosterud, her merker jeg også noe av det samme.

Hvis jeg f.eks. ikke møter opp en dag, blir jeg knapt trodd hvis jeg forteller at jeg våknet med sterke angstfornemmelser, jeg burde heller ha skyldt på en bakrus. Folk har svært vanskelig for å forholde seg til psykiatriske pasienter, lidelsene deres er ikke like håndfaste som andres stoffproblemer. Men sykehusene må ta sin del av skylda for dette, for det er utrolig dårlig kontakt mellom dem og rehabiliteringsinstitusjonene. For en tid siden hadde jeg følge med en sosionom fra Dikemark på toget, og hun hadde aldri hørt om stedet på Trosterud.

Mette slår oppgitt ut med hånden: — Sânt bør jo helst en sosionom kjenne til! I stedet får oftest psykiatriske pasienter tilbud om jobb på en verna arbeidsplass. Disse er ikke innretta på opplæring, utelukkende sysselsetting, og går stort sett ut på fabrikkarbeid.

— *Må du stå lenge i kø for å få disse jobbene?*

Blir straffet for å ha vært syk

— Arbeidsmarkedet er såklart stramt jevnt over, men det er spesielt hardt for en tidligere pasient å gå arbeidsløs, selv gikk jeg et år. Arbeidsløshet betyr isolasjon, og det får mange til å kollapse — og bli innlagt på nytt. En sykehusplass er jo enormt dyr i dag; ett døgn

kommer på minst tusen kroner, og da løper et år opp i flere hundre tusen. En politikk som favoriserer sykehus framfor attføring er vanvittig. De måtte da kunne overføre noen av pengene? Mettes egen attføring er utregna på poeng fra tidligere arbeidserfaring, og hun var som sagt skoleelev da hun ble innlagt...

— Vi blir straffa for å ha vært syke, sier hun, og forteller om folk som sitter uten nåla i veggen og venter på at stønaden deres kommer — og slikt kan ta et år innen byråkratiet.

Jeg forstår «it takes guts» å bryte ut, og at en blir sterk av å ha overvintra sykehustilværelsen. Mette sier det slik:

Ikke rart folk blir litt gale...

— Man må være tøff, og ha gode nerver for å klare seg, vi ser så mye vondt, ser folk ta livet av seg, ser venner ligge fastspente i remmer og skrike. Jeg tror vi har måtte fleipe mye for å klare oss i systemet, svart humor og fleip skaper distanse til det vi ser.

Like tøff må du være for å skape deg et nytt liv, folk har mye fordommer, og du er redd de vil definere deg som en «psykiatrisk pasient». Likevel henger det over deg at du bør fortelle det. Men jeg må også ta med det positive; — etter at jeg ble frisk har jeg enormt stor glede av mange ting,

Nytt blad

LNS — Landslaget for Norske Sykepleierstudenter, avholdt nylig landsmøte der en ny ledelse ble valgt. Ny redaktør og redaksjon for bladet sitt har de også fått. «Studenten» heter bladet, og dette er det mest smakfulle interesseorganisasjonsbladet vi har sett til dato.

Med enkle midler: stort sett skrivemaskinsats og en DYMO skriftpreger, gjennomfører redaksjonen en svært oversiktlig, innbydende, profesjonell og roxy lay-out som vi alle har noe å lære av.

Interesseorganisasjoner har dessverre hatt som målsetning at «det viktigste er å få ut politikken, det er ikke så farlig med

innpakninga». Den mest ekstreme utgaven av dette synet på lay-out og presentasjon har vår søsterorganisasjon NKS stått for, og vi husker med gru det siste spesialflaket NKS lagde av «Hva må gjøres» i forbindelse med nettopp LNS sitt landsmøte.

Men NKS har en nå fått en god mulighet til å forbedre inntrykket: Det er bare å rekruttere «Studentens» layout-kvinne/mann(?) inn i det revolusjonære studentrørslas rekke og så gi vedkommende hovedoppgave med å fikse opp publikasjonene til forbundet.

Lykke til!

«Tror du at legene vil holde deg for morroskyld, er du ganske paranoid»

jeg selv egentlig ikke merka noe som helst. Jeg var bare svært deprimeret fordi verden tilsynelatende bare ble verre og verre å leve i, og jeg følte meg isolert. Jeg kunne ikke forstå at jeg forandra meg, bare at «verden hadde forandra seg». Vennene mine forsto likevel litt etter litt at noe var galt, en gang fant de meg f.eks. i dusjen med alle klærne på. De sendte meg til en psyko-log, og etter få måneder ble jeg sendt videre til Vinderen.

På Vinderen var forholdene løse, vi fikk gå mye ut og røyka mye blås. Vi møtte ofte opp steine som egg på gruppemøtene, uten at pleierne forsto noe som helst. Eller de trodde kanskje at vi var dopa på medisiner, som det florerte med der oppe. Men husk endelig på at dette var i -75, mye kan ha forandra seg siden.

— *Er det vanskelig å oppsøke psykiatrisk hjelp?*

— Ja, du vil ikke akseptere det når alt raser sammen omkring deg, for du står aldri så alene som da, og

Mange myter rundt tvangsinnleggelse

— *Det du forteller får meg til å tenke på Petter Venners film «Hvem har bestemt?», der tema var at samfunnet gjorde alt for å bure avvikerne inne. Han satte det hele på spissen, men selve premisset var altså temmelig søkt?*

— Ja, og jeg blir nokså forbanna over alle avis-skrivene om hvor mange som er tvangsinnlagt, fordi avisene ikke skriver om hvorfor de er blitt det. Det er også mange som ikke selv forstår at det skjærer seg, og da er det til ens eget beste at man blir innlagt — selv om man kan stritte imot. For øvrig ønsker de fleste å nedbygge sykehusene og overføre flere midler til nærmiljøet — tror du at legene vil holde deg innesperret for moro skyld, skal du være ganske paranoid. Sykehusene ivrer etter bedre attføring og ettervern, men maskineriet er tungrodd, omfordelingen av ressurser kommer til sist an på myndighetenes vilje.

som f.eks. å kunne ta en tur på kino. Det er som om en helt ny verden har åpnet seg...

— Med dette intervjuet står du fram offentlig, hvordan føler du det?

— Jeg håper at det kan gi leseren noe å lese om disse tinga uten at det blir sensasjonsprega. Også Klassekampens dekning av slike ting har vært ensidig, det førte til at jeg slutta å ta med Klassekampen ut på avdelinga. De fleste vil før eller siden ha venner eller naboer som blir innlagt en periode, jeg leste nylig at ca. hver femte 16-åring i Oslo trengte psykiatrisk hjelp. — Det er heller ikke rart om folk blir litt gale av det samfunnet vi lever i, som er så prega av konkurranse og at den sterkeste overlever. Jeg husker en venninne av meg fortelle at hun ikke forsto hvorfor hun var så redd for å gå på skolen, for egentlig trivdes hun veldig godt. Vi måtte snu det på hodet: — Det var jo det hun drev med til daglig. Folk finner knagger å henge angsten sin på, noen tør ikke å ta trikken eller T-banen, hun var redd for skolen, — for angsten ligger jo der, og noen steder må den få utløp.

THERESE BJØRNEBOE

Jente kamp mot Gutte pamp

Gutter i Rød Ungdom interesserer seg ikke for kvinnepolitiske spørsmål. Dette er hovedkonklusjonen etter en undersøkelse som ble foretatt av jenter i Oslo Rød Ungdom i fjor vår.

— Kvinnesak må diskuteres som et interessant teoretisk spørsmål, sier Anne Mette Hegdahl, en av de ansvarlige for undersøkelsen og for øvrig en av de aktive i jenteforum i Oslo Rød Ungdom.

— Undersøkelsen er på ingen måte vitenskapelig, men jeg mener det går an å trekke noen konklusjoner av den for det. Bakgrunnen for undersøkelsen var et jenteseminar i fjor vår. Vi fant ut at vi visste veldig lite om guttas syn på viktige jentekampsaker, og lagde derfor denne undersøkelsen, lagt opp som uformelle intervjuer med et tilfeldig utvalg på ca. 15-20 gutter. Spørsmålene ble også litt tilfeldig utformet, og løst sammensatt.

Liv og røre

— Hvordan reagerte gutta på dette?

— Det ble en del liv og røre rundt undersøkelsen, noen var fornærmet fordi de ikke fikk være med, og trodde vi hadde valgt ut helt spesielle gutter. Andre var mer skeptiske, kritiserte spørsmålene og lurte på hva vi egentlig skulle bruke materialet til. Det mest positive som skjedde, var at det kom opp diskusjoner, interessen for jentesak økte, også fra guttas side. (Det er kanskje en ide for jenter andre steder å lage en lignende undersøkelse?)

— Hva fikk dere ut av undersøkelsen?

— Vi fant ut at de fleste gutta mente jentesak var jentenes eget ansvar, de mente de sjøl var med på å undertrykke jenter, de leste ytterst lite kvinnesakslitteratur og hoppet over kvinnedebatter i Røde Fane og Klassekampen. Jeg mener dette sier ganske mye om hvor viktig det er med en skikkelig debatt om kvinnepolitikk i Rød Ungdom. Gut-

ta solidariserer seg med undertrykte grupper andre steder, men er ikke interessert i å endre på sin egen undertrykkende praksis. (Vi presiserer at dette dreier seg om Oslo — kanskje er det annerledes andre steder i landet?) Vår politiske analyse går ut fra mannfolka — vi tar ikke kvinneundertrykkinga med i betraktning når vi diskuterer politisk økonomi og sosialisme. Det viser seg at kvinner utgjør en stadig større del av arbeiderklassen — dette må vi ta konsekvensene av. Vi har før sagt at sosialismen vil oppheve grunnlaget for kvinneundertrykkinga, bare kvinner tar del i den samfunnsmessige produksjonen, vil de bli frigjorte, og under sosialismen vil det bli arbeid til alle.

Ny analyse

Denne analysen er for enkel. I Røde Fane 1-2/83 har Gro Hagemann en artikkel hvor hun kritiserer dette synet. Hvis arbeid skulle være kriteriet på kvinnefrigjøring, ville det være mulig med full kvinnefrigjøring under kapitalismen, siden vi ser at kvinner utgjør en økende del av arbeiderklassen. Kvinner i Sovjet har stort sett lønna arbeid, men de er beinhardt undertrykt for det. Kvinner som har jobb, har egentlig to jobber — de har ansvaret for det meste av husarbeidet også. Kvinner er undertrykt som følge av arbeidsdelinga mellom kjønnene i samfunnet — undertrykking i hjemmet er ikke først og fremst et ideologisk, men et materielt spørsmål, mener Gro Hagemann. Hvis gutter

er teoretisk interessert generelt, bør de begynne å interessere seg for slike spørsmål, og se på det som et viktig problem.

Jentene overdøves

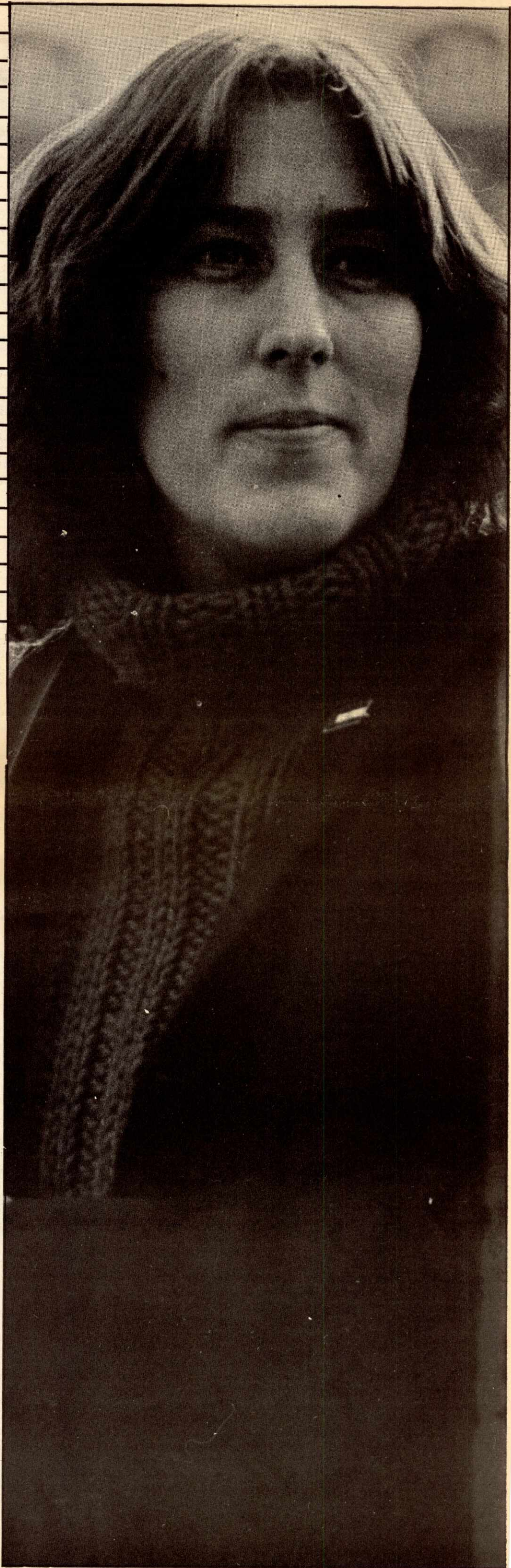
— Har dere oppnådd noe gjennom jentekampen i RU?

— Jeg synes jeg ser tegn til bedring — jentene har i hvert fall en ny innstilling, flere er villig til å ta på seg oppgaver. Gutta har også begynt å ta oss på alvor — det nytter ikke med fleiping om jentesak lenger. Det blir sagt at jenter er dårligere skolert enn gutter, men jeg tror vi trenger en ny definisjon av politisk nivå. Det er blitt definert på guttas premisser. De som prater høyest og er flinke til å briefe med ord, er de som blir sett opp til. Når vi har møter med bare jenter, og diskuterer politiske spørsmål, ser vi at jenter som ikke har markert seg i debatter før, tar ordet og har mye mer peiling på ting enn man hadde trodd. Gutta overdøver jentene — det er om å gjøre å rope høyest for å bli hørt. Hvis jenter blir vist tillit og får oppgaver, er de fint i stand til å løse dem.

— Er det et mål at jentene skal bli like flinke til å skrike høyt som gutta?

— Nei, jeg synes ikke det. Gutta må også ta sin del av ansvaret, legge litt bånd på seg og lytte mer. Samtidig må jentene ta ansvaret for å gjøre noe med situasjonen — det er vi som må starte kampen mot kvinneundertrykkinga.

Tone Hertzberg

GHANDI

DET ER EN gråværsdag, og året er 1922. Vi er på en stor plass omkranset av murer, og en mengde på 1600 mennesker er samlet.

Taleren ber forsamlingen følge Gandhis appell om ikke-vold, myndighetene har forbudt offentlige møter, etter generalstreiken India gikk til på Gandhis initiativ. Bakgrunnen for det hele var de nye lovene som hadde til formål å kneble all opposisjon, og tillot myndighetene å fengse folk uten rettergang og dom.

Etter generalstreiken er britene livredde for hva som vil bli det neste, og de har svart med unntakstilstand. Mengden utgjør en broget forsamling, trauste gamlinger med snadde, kvinner med barn på armen, menn og ungdom. Da er det en avdeling soldater entrer arenaen, under ledelse av en engelsk general. Minnet om den brutale fellen, om 1600 uskyldige, og et kompani som lot det pepre i kuler til magasinene var tomme og samtlige sivile drept, har for bestandig brent seg inn i Indias hukommelse, som den dagen koloni-makten avslørte sin sanne karakter.

MASSAKREN I Aritsar er en av filmen «Gandhi»s sterkeste scener. Møtet etterpå mellom Gandhi, noen av nasjonalistpartiets ledere og britene, gjør også inntrykk. Gandhis overbærende mildhet har resignert for hans sinne, det ligger en ny nyanse i stemmen når han ender en gang må påpeke: «Det er på høy tid dere drar». Myndighetene unnskylder seg med at massakren var et uhell, men Gandhi holder dem fast på pibenken: «Det var intet uhell, det var ikke annet enn et ekstremt utslag av prinsippet».

«Gandhi» var et høydepunkt blant påskefilmene, en tre timers storfilm signert en-

gelskmannen Richard Attenborough. Prosjektet ble fra hans hånd planlagt allerede i 1963, men det har tatt ham tjue år å vinne respons, reise kapital, og besette den lange rollelisten. For øvrig er det god timing for filmen at den slippes i dag.

Som manusforfatter valgte Attenborough John Briley. Med Ben Kingsley i tittelrollen, og glimrende skuespillere for øvrig, er resultatet blitt en film av høy kunstnerisk kvalitet.

NÅ ER DET SLIK at en biografisk film rimeligvis må bli subjektiv — samtida blir sett i relasjon til filmens hovedperson. Slik også med denne. I tilfellet Gandhi, og ikke minst «gandhi-ismen» ville trolig den omvendte formelen være den beste, men det er et prosjekt som sprenger spillefilmens rammer.

Det går en tredje vei mellom Jesu pasifisme og voldsbruk, hevdet Gandhi. «Satyagraha» dømte han denne metoden for aktiv ikke-volds kamp og sivil ulydighet, som han ville benytte inntil britene «trekker seg ut av fri vilje».

Veien ble verken kort eller smertefri, og i dag, 40 år etter, har India ennå ikke bygget seg opp til økonomisk selvstendighet. Men med den formelle frigjøringen gikk det som han hadde spådd.

GHANDI BLE FØRST berømt for sine ikke-voldelige demonstrasjoner i Sør-Afrika, mot rasistiske lover overfor de indiske gruve-arbeiderne. I 1915 gikk han i land i Bombay, under jubel av en stor skare frammøtte, og hilst velkommen av Kongresspartiet som hadde fulgt hans aktiviteter med forbøffelse.

Men Gandhi takket beskjedent for all oppmerksomheten og la straks ut på en reise.

Ved siden av Gandhi er kon-

gresspartiets ledere sentrale skikkelser i filmen, og av særlig interesse er det å se Nehru, som skulle bli Indias første statsminister.

Men sterkest er møtet med India. Gjennom fabelaktig naturfotografering; landsbygd fanget i grålysningen, folket i arbeid på markene og nøden fra slumkvarterenes fortau. Historien blir nåtid foran øynene på oss.

Gandhi og hans «familie» slo seg ned på et «Ashram», da reisen var tilbaketrukket, og Gandhi hadde fått visshet om at Indias frigjøring bare kunne realiseres dersom bøndene reiste seg.

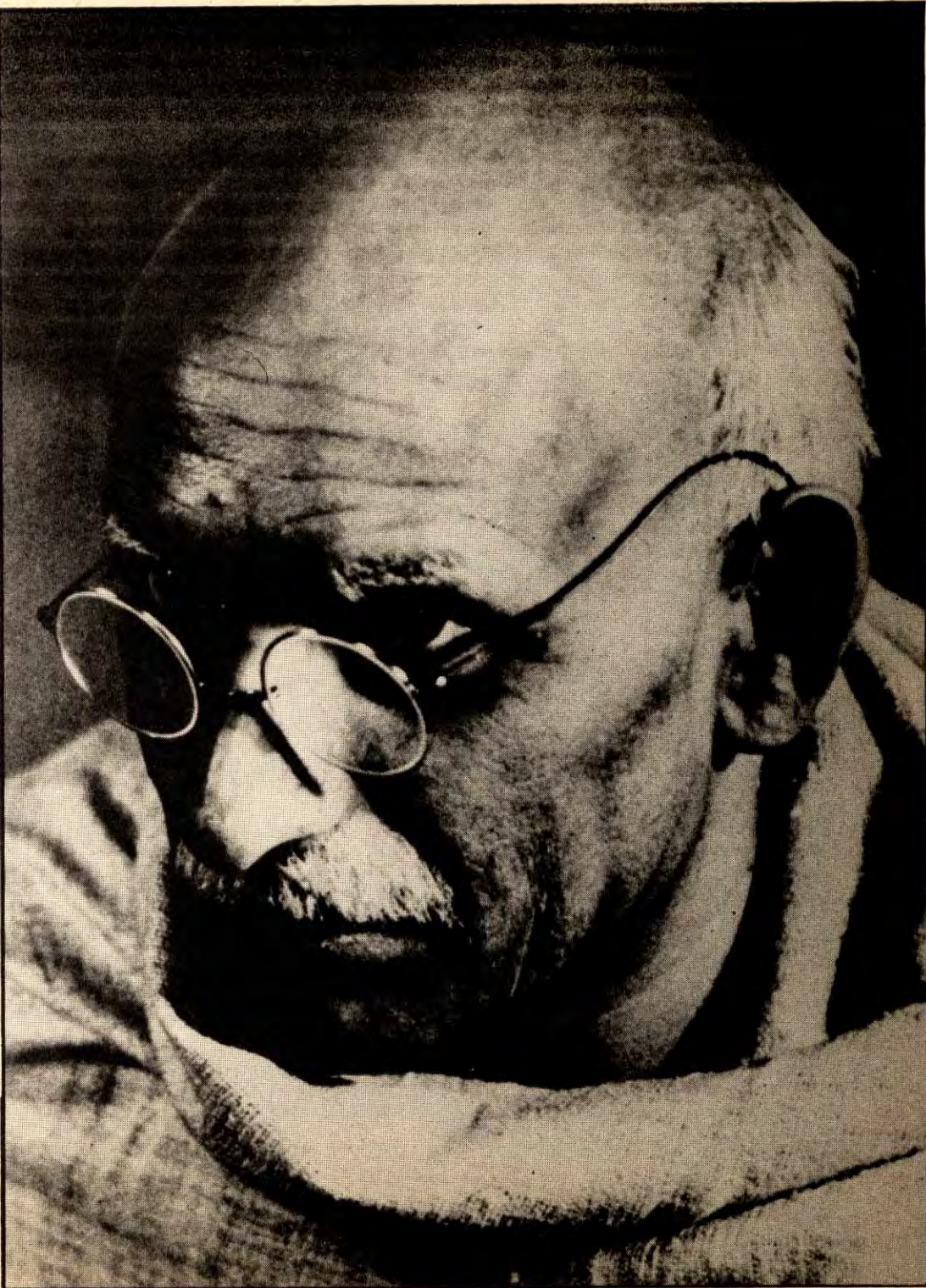
«India består av 700 000 landsbyer» sa han, og: «Det lar seg ikke representere av en håndfull sakførere fra Delhi og Bombay».

DET BRITISKE imperium ville først bli rystet i grunnvollene den dagen India sto samlet. Derfor sa han nei til en stilling som redaktør i Bombay, og slo seg ned i primitive kår for å leve den fattige bondens liv.

Gandhis stemme og tilstedeværelse i indisk politikk innledet en ny fase, den sivile ulydighet. Spesielt original som teoretiker var Gandhi ikke, basen for hans ikke-volds-filosofi nådde heller ikke de store massenes øre, det var som strateg han hadde sin styrke.

Gandhi utviklet en spesiell taktikk, og gjennom oppsiktsvekkende demonstrasjoner snakket han et språk som også den analfabete bonden foresto. Folket lærte av Gandhi at man kunne bære et enkelt og hjemmelaget lendelede med større verdighet enn en engelsk-fabrickert dress. På den måten gjenvant India sin stolthet, ved å bevise sin selvstendighet.

Gandhi var overbevist om at ikke-vold basert på dyptgå-

ende studier, og en nøye avveining om at metodene sto i forhold til målet, måtte føre til seier. Han var svært nøktern og beregnende, samtidig som hans mål langt overskred nasjonalt selvstyre. På en mirakuløs måte nådde han ut til folket, helt ut til den minste og mest avsidesliggende landsby. Da britene innså dette, lot de ham flere ganger fengsle, og spilte i mellomtiden på religiøse motsigelser i folket, for

å skape splittelse. Skal vi vurdere mulighetene for frigjøringen uten Gandhi, er dette et sentralt problemområde. De religiøse motsigelsene var, ifølge Nehru, spesielt et middelklasse-fenomen, og utover denne klassen hadde selvstendighetsbevegelsen hatt liten innflytelse før Gandhis inntog. Splitt og hersk-metoden kunne med andre ord vært et godt våpen i briterens hender.

NHERU HAR VIDERE liten tro på at en sosialistisk revolusjon, eller væpna frigjøring, hadde lyktes i India. Folket var uten militær trening, og uten våpen, mens England fortsatt var en stormakt. «... selv i Ruesland hadde dette (revolusjonen) bare lyktes sovjetet på et tidspunkt da det gamle styret var gått i oppløsning på grunn av krigen, og det var lite motstand mot dem.» sier Nehru. India hadde ellers lite kulturelt til felles med Russland, og marxismen var ukjent utenfor noen små grupper i byene.

Gandhi hadde fått sin utdannelse i London, og hadde lenge illusjoner om Imperiet, bl.a. oppfordret han til å delta på engelsk side under første verdenskrig — India måtte ikke vende britene ryggen i et knipetak, da ville kanskje britene selv gi India selvstyre siden (...). Klassekamp var ukjent i Gandhis terminologi, skjønt han så produksjonssystemet som dypt urettferdig og kastesystemet som brutalt. Men, som han sa: «Øye for øye, vil bare gjøre hele verden blind». Dette er pasifisme, men pasifisme slik vi vanligvis definerer det er vesentlig forskjellig fra Gandhis lære, for ham var «fattigdom den verste formen for vold», og å stille seg passiv overfor denne volden var en pasifisme uten moral og konsekvens.

Gandhi klarte å stoppe en revolusjon, og siden en borgerkrig gjennom faste. Skjønt hele India var i brann, tok folket seg tid til å lytte til Gandhi, en mann som med enkle virkemidler illustrerte forhold andre ville skrevet tjukke bøker om.

Gandhi er nødt til å vekke ettertanke, hans ikke-volds-filosofi er verdt en debatt, og hans metoder et studie. Enhver forstår etter å ha sett filmen at Gandhi ville kritisert India av i dag, Gandhi tillot seg aldri å være fornøyd eller slå seg til ro med urettferdighet. Det bør heller ikke vi gjøre, — det er det minste vi skylder ham.

THERESE BJØRNEBOE

FILM

Garp
OG HANS VERDEN

A GEORGE ROY HILL film. ROBIN WILLIAMS
"THE WORLD ACCORDING TO GARP"
MARY BETH HURT JOHN LITHGOW
GLENN CLOSE PATRICK KELLEY
Executive Producer STEVE TESICH
Screenplay by JOHN IRVING
Based on the novel by GEORGE ROY HILL
Produced by GEORGE ROY HILL
and ROBERT L. CRAWFORD
Directed by GEORGE ROY HILL
COLWAR

For oss som leste John Irvings glitrende roman for noen år siden om Garp og hans noe bisarre verden blir skuffet når de ser den filmatiserte versjonen av boka, som for tida går på norske lærerter.

Irvings bok om T. S. Garp, mannen som hadde en sykepleiermor og en sprøyte gal, krigsskadd far, mannen som ble fetert forfatter med et uryddig og dramatisk familieliv, var en stor bok. Spennende, passende og med overraskende vendinger og utvikling. Ei bok du hadde vanskeligheter med å legge fra deg før siste boka var lest.

Filmen derimot, her ikke noe av dette. En brutal filmmanuskriptforfatter har skåret vekk alt som kunne bli vanskelig å filme — eller skønne, og bare beholdt det som kinopublikum muligvis kommer til å le av. Enkelt og greit.

Derfor blir hovedpersonen i boka, forfatteren T. S. Garp, i filmen en tomsete, godtroende

og enkel mann som blir bedratt i ekteskapet og som blir en passiv tilskuer til det dramatiske som skjer i sine nærmeste omgivelser.

Filmen gir deg en og annen god latter, hvis du da har sansen for den litt vanvittige liberalen, trygge amerikanske østkysthumoren, men noen filmatisering av John Irvings bok, deter det ikke.

KNUT IVAR SKEID

TOOTSIE

Tootsie er filmen om den populære, arbeidsløse skuespilleren som ikke får jobb noe sted, fordi han er så vanskelig å samarbeide med. I sin fortvilelse kler han seg ut som kvinne og får en hovedrolle i en såpeopera i fjernsynet. Etterhvert blir han svært populær og for mange kvinner blir han et kvinneideal.

Etterhvert blir det imidlertid mer og mer vanskelig for ham å gjennomføre rollen som den sjølstendige kvinnen som ikke lar seg trække på i et mannsjåvinistisk fjernsynsproduksjonsmiljø.

Dette er den ytre rammen for Dustin Hoffmann og Sydney Pollacks film «Tootsie». Hoffmann leverer her en av sine ypperste

prestasjoner som skuespiller til dags dato, og det er merkelig at han ikke fikk noen Oscar for sine prestasjoner, mens hans motspillerske, Jessica Lange, som jeg aldri har skjont er en slik stor skuespiller (ei heller i denne filmen), utenom det at hun for tida er et av Hollywoods store kvinneidealer, fikk Oscar som beste birolle.

Temaet i «Tootsie» er like banalt og gjennomsnittlig som vi har sett i dusinvis av filmer fra den kanten fra før. Det som imidlertid hever filmen opp på det høyest severdige er Hoffmanns glitrende spill.

KNUT IVAR SKEID

FRANCES

Frances var opprørsk og frittalende som tenåring. I motsetning til de fleste beholdt hun disse egenskapene intakt, og på tross av alle fristelsene rikdom og berømmelse bød, var hun solid forankra i sin visjon om en meningsfullt og ærlig teater. Hun var i en periode ved Clifford Odets teater og spilte samfunnsengasjerte stykker, men etter et smertefullt kjærlighetsforhold forlot hun New York og gjenopptok karrièren i Hollywood. Her kom hun raskt på kant med miljøet, Frances søker trøst i flaska og hennes ustyrlige temperament og rappe kjæft blir flittig forvrent av sladrespalistene, og fører henne i konfrontasjon med myndighetene. Hun ender i hysteri og sammenbrudd.

Filmen «Frances» bygger på en autentisk historie om skuespillerinnen Frances Farmer, som mellom 1936 og 1942 deltok i en rekke spillefilmer i Hollywood. Hun nådde berømmelsens tinder, men karrieren tok en brå slutt. Dette er nok en film om medaljens bakside, om Hollywoods hykleri, og ensomheten som gjerne følger i berømmelsens kjølvann.

som syke. Scenene fra amerikansk psykiatri på midten av fortallet ble som venta temmelig harde. Det er en psykiatri som hadde som hovedformål å utrydde avvikende trekk, og knekke selvstendig tenkning. I «Frances» spares det ikke på effektene, vi ser elektro-sjokk, voldtekt, vi fråser i galskap hinsides alle hensyn, og får en delig en utførlig beskrivelse og demonstrasjon av lobotomi, som satte sluttstrek for Frances sitt opprør. Frances Farmer ble siden religiøs, og opptrådte som vertinne i et TV-show, inntil sin død i 1970.

Effektene fra dærekisten får nær sagt «Gjøkeredet» til å blekne, men det skjer uten dennes brodd. Helhetlig blir filmen gåde sterk og gripende, men av svært varierende kvalitet. Regissøren Graeme Clifford hadde stort stoff mellom henda, men han klarte ikke den kresne balansekunsten som skulle til for å lage en god film av historien. Jessica Lange spiller på et bredt register, men hennes nyanser må selvsagt bli iøynefallende, så lenge resten av persongalleriet er klisjéer. Sykehus-scenene blir spekulative så

Hovedvekten av filmen er lagt til årene hun gikk ut og inn av psykiatriske sykehus. Vi får morens ambisjoner rullet opp, som gikk på vegne av datteren og var en revansj for sitt eget meningsløse liv. Når Frances er moden for å gi avkall på Hollywood og ser at hennes ønsker går i retning av et vanlig og stille liv, sørger moren for at Frances blir tvangsinnlagt, hun «tolker» Frances' nye toner

lenge de baseres på uhygge, mens brodden mangler, den brodden som de nokså ufarlige og latterlige psykiaterne burde representert.

Filmen når likevel uten tvil sitt publikum, den inneholder en passelig dose samfunnskritikk, en nydelig skuespillerinne og noen nostalgiske Hollywood-opptrinn. Det er synd at en slik historie ikke ble en bedre film.

THERESE BJØRNEBOE

KORSTOG MOT
KRISTENDOMMEN

Tramteatret har slått til igjen. «Det går alltid et korstog» er kristendommens historie, fortalt på en ny og interessant måte. Deres versjon er kanskje like sannsynlig som den offisielle... Men er dette temaet så viktig at det fortjener en hel revy? Er det ikke saker som er viktigere å kjempe mot enn akkurat kristendommen? Jeg vet ikke, men i tider som disse, med økonomisk og kanskje også ideologisk krise, er det en fare for at religionen får større makt over folk. Kristenfolket er stadig på offensiven, med utfall mot kritiske NRK-medarbeidere og kampanje for kristen formålsparagraf i barnehagene. Sikkert er det at Tramteatret har behandlet temaet på en veldig profesjonell måte. De har satt seg grundig inn i kristendommens herjinger opp gjennom tidene, og laget en etter min mening tankevekkende og morsom revy, som ikke er redd for å trække noen på tærne. (Hvorfor er det bare kristne som skal ha enerett på respekt for sitt livssyn?)

Revyen starter med opprinnelsen, tidenes morgen, og forteller hvorfor menneskene skapte guder i sitt bilde. De viser på en konkret og grei måte hvordan kristendommen er bygd på vold og undertryk-

kelse. En av de morsomste scenene er kirkemøtet på Nikea hvor hele salen blir mobilisert til kamp for de ulike fraksjonene. Det avgjørende spørsmålet er hvorvidt Gud er enfoldig eller trefoldig. Det ender med et kompromiss, og trosbekjennelsen blir lest opp, med illustrerende kroppsbevegelser.

En annen scene er mer dagsaktuell — kristenstevne på Høvertoppen — med programleder i hvit dress og rosa blondeskjorte. Kristenfolket går nye veier i forkynnelsen — kristenpunk (punk uttales med u) er tingen for å nå fram til ungdommen, dere.

Men den tradisjonelle kristne kulturen er også representert — gjennom koret, i grå strikkjakker, skjort med anstendig lengde og salige himmelvendte blikk. De synger så jævlig at det er en fryd.

Kine Hellebust gjør en stor innsats som syndebygg — hun har en mimikk som er helt utrolig. Ellers er hele greia veldig profft laget, med kostymer og musikalsk oppbacking, gode skuespillere og en helhet i framføringen. Utfra våre solide tradisjoner synes jeg det er rart at ensemblet ikke er anmeldt for blasfemi...

TONE HERTZBERG

Psst...

PLATER

EARTH, WIND & FIRE

POWERLIGHT — CBS 24120: Fall In Love With Me, Spread Your Love, Side By Side, Straight From The Heart, The Speed Of Love, Freedom Of Choice, Something Special, Hearts To Heart, Miracles. **MUSIKERE:** Maurice White: sang, trommer, kalimba; Verdine White: bass; Fred White: trommer, perkusjon; Philip Bailey: sang (falsett), perkusjon; Larry Dunn: tangentinstrumenter; Ralph Johnson: perkusjon; Andrew Woolfolk: tenorsaks; Roland Bautista: gitar.

EKSTRA STUDIOMUSIKERE: Beloyd Taylor: gitar; Wayne Vaughn, Eddie Del Barrio, Rick Kelly, George Del Barrio, Skip Scarborough, Maxanne Lewis: tangentinstrumenter; Paylinho da Costa, Zakir Hussein; perkusjon; Robert Greenidge; steel drums; Jerry Hey, Gary Grant, Chuck Findley, Rahmlee Davis, Michael Harris, Oscar Brashear: trompet; Bill Reichenbach, Lew McCreary, Charles Loper, Louis Satterfield, George Bohannon: trombone; Donald Myrick: saksofoner; + div. strykere og harpe.

70-åras ledende disco/soul-gruppe — Earth, Wind & Fire — ser ut til å beholde sin ledende posisjon også i 80-åra. Grup-pas 15. LP, «Powerlight», har nylig kommet, og i likhet med de forrige E, W & F-produktene hever den seg skyhøyt over det aller meste av den vanlige disco-musikken. Det dreier seg altså om dansemusikk som virkelig svinger. Soul, funk, disko, rhythm & blues — kort sagt svart musikk i en klasse for seg sjøl.

Alle medlemmene i E, W & F er svarte musikere, og flere av dem har vokst opp i slummen i Chicago. Denne bakgrunnen har til nå ikke satt særlig preg på gruppa, som bare har fjernet seg lenger og lenger fra «gata» og den opprinnelige jordnære soul-musikken. Dette skyldes ikke minst den sterke innflytel-sen til Maurice White, som er stifter av gruppa, produsent samt skriver det meste av mu-sikken. Hans sterke interesse for egyptologi og astrologi har gjennomsyret hele gruppa, og dette merkes særlig på plateco-verne og konsertene.

At flere av medlemmene i E, W & F har solid jazzbakgrunn er

antagelig en viktig årsak til at musikken deres er så mye mer avansert enn mye annen dan-semusikk. Maurice White var en meget lovende session-trommeslager i 60-åra, og spil-te sammen med folk som John Coltrane og Ramsey Lewis.

«Powerlight» inneholder ikke de helt store slagerne, slik som LPene «I AM» og «All 'n All», men den er en jevn og bra pla-te. Side 2 skiller seg absolutt ut med flest gode låter. Den inneholder blant annet «Freedom Of Choice», som er E, W & F's første virkelig politiske tekst, og den er slettes ikke verst: «All the bad news we read abo-ut today/ Is it because the sys-tem's on the rack» ... «How long I wonder/ People have to wait on equal opportunity/ In-stead of getting better/ Rain is getting wetter to a fair reality./ Employment line, jammed up behind/ A smiling face with promises/ Will all our hopes va-nish in the soap/ Cause you've been washed super clean with jive.» Det aller meste av tekst-ene handler selvfølgelig om «den store kjærligheten», men så er det jo tross alt feste- og dansemusikk det er snakk om. Plata anbefales til alle som er glad i å danse. Den forrige E, W & F-plata «Raise» fås ellers for 40 spenn på «Nice price» for ti-da.

JØRGEN FERKINGSTAD

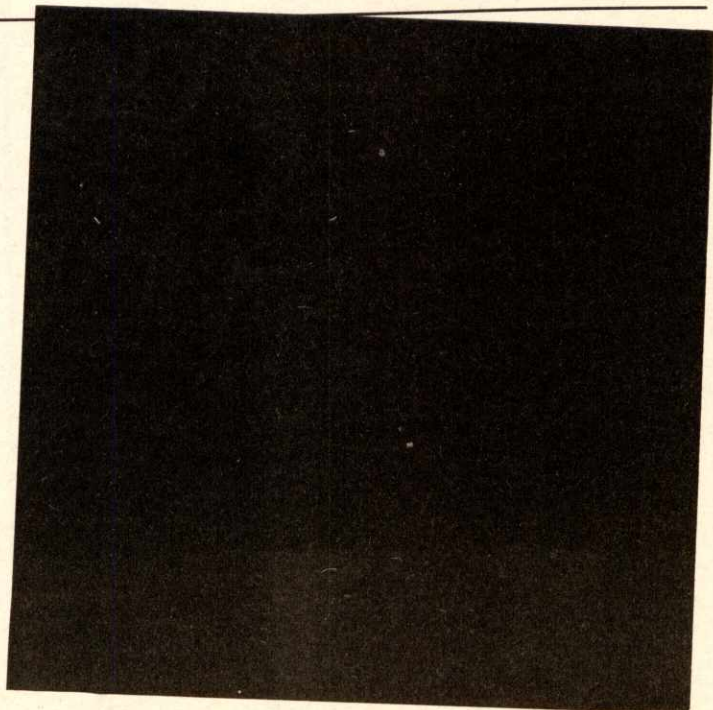
PS

HIGH FIDELITY — Tomato XLP 22002: Saturday night, Gloria, (Time to say) Goodnight, Coco, Just like a movie, Telephone, The Seagull, Back door man, Song for lovers.

MUSIKERE: Svein Dag Hauge, Janne Schaffer: gitarer; Per Kolstad, Peter Jung: tangentin-strumenter; Mats Ahlsberg: bass; Per Lindvall; trommer & perkusjon; Glen Meyerscough: saksofoner; Egil Eldøen, Björn Skifs: sang.

«P*S — den nye skandinaviske supergruppen» står det påklist-ret LPen «High Fidelity». Det er LAVA-medlemmene Svein Dag Hauge og Per Kolstad som har fått med seg kjente svenske musikere og lagd ei plate i ty-pisk LAVA-stil. Med andre ord jazzrock/pop som er sterkt på-virket av amerikansk «vestkyst-musikk».

En god del plateanmeldere

har tydeligvis som hobby å slakte denne musikkformen, og yndlingsuttrykket som brukes er at musikken er «glatt». Hvis dette uttrykket betyr at musik-ken ikke låter som vanlig rock eller pønk, er det sjølsagt helt riktig. Det interessante er imid-ler tid om komposisjonene er gode eller dårlige og ikke om anmelderen liker Led Zeppelin bedre.

«High Fidelity» er en bra norsk-svensk jazz-rock-plate, med 4 sanglåter og 5 instru-mentaler. «(Time to say) Good-night» av Hauge er den beste låta på side 1, og med Björn Skifs' fine stemme og Janne Schaffers strøkne «gitar-fills» kan denne minne om den ame-rikanske gruppa Pages. Resten av side 1 er noe tynn.

Da er side 2 bedre, med unn-tak av låta «Telephone», som etter min mening burde vært kutta ut. Instrumentallåta «Song for lovers» derimot er en rolig og lekker låt med fint gi-tar- og saksofonspill. Egil Eldø-en er en god norsk vokalist, og han synger særlig bra på «Back door man».

Men det er først og fremst Svein Dag Hauge som briljerer på plata på både elektrisk og akustisk gitar. Som sagt en OK plate for de som har sans for denne typen musikk.

JØRGEN FERKINGSTAD

WEATHER REPORT

PROCESSION — CBS 25241: Procession, Plaza Real, Two Li-nes, Where The Moon Goes, The Well, Molasses Run.

MUSIKERE: Joe Zawinul: tan-gentinstrumenter; Wayne Shorter: saksofoner; Omar Hakim: trommer, gitar, vokalt; Victor Bailey: bass; Jose Ros-sy: perkusjon; gjestevokalister: Manhattan Transfer.

Weather Report har kommet med sin første LP etter at Jaco Pastorius og Peter Erskine for-lot gruppa. Og mange har ven-tet spent på denne plata: Ville Joe Zawinul og Wayne Shorter greie å gjenskape et interssant Weather Report etter at 70-åras store stilskaper på el-bass, Pastorius, og den emi-nente trommeslageren Erskine trakk seg ut av gruppa? Riktig-nok har gruppas rytmeseksjon skiftet tidligere også — Pastori-us var Weather Report's tredje bassist, etter Miroslav Vitous og Alphonso Johnson, og Ers-

kine tok over etter Alex Acuna i 1978. (Tidligere trommeslage-re var bl.a. Billy Cobham og Alphonse Mouzon, mens Airtto Moreira og Manolo Badrena har vært med på perkusjon.) Men spesielt Pastorius har jo hatt uvurderlig betydning i gruppa.

«Procession» er et solid vit-nesbyrd om at Weather Re-port's reinkarnasjon (gjenfødel-se) har vært vellykket. Den nye bassisten heter Victor Bailey og ble sammen med perkusjo-nisten Jose Rossy trukket inn i gruppa av den nye trommesla-geren Omar Hakim. Omar Ha-kim er den mest erfarne av de tre og har bl.a. spilt med Geor-ge Benson, Mike Mainieri, Da-vid Sanborn og Tom Browne. Han slår på en mer funky og ikke så swing-prega måte som Erskine, men han slår svært godt. Samspillet mellom han og Rossy er helt topp. Dess-

uten spiller Hakim gitar på pla-tas siste låt «Molasses Run», som er noe av det mest funky WR har gjort. Bailey er heller in-gen dårlig erstatning for Pa-storius, og leverer overbevi-sende spill — særlig på tittel-kuttet «Procession».

Låtene på plata er typiske Zawinul-komposisjoner av so-lid kvalitet, og det er aldri tvil om hva det er man hører på. Det blir mer og mer tydelig at hele WR er Zawinuls instru-ment, og at enkelte utskiftnin-ger i gruppa derfor ikke har så stor betydning som man skulle tro.

«Plaza Real» kan høres som WR fra 76/77 (Heavy We-ather), med Shorter i forgrun-nen. På «Where the moon go-es» synger Manhattan Trans-fer, men komposisjonen er ty-pisk Weather Report, og det høres ikke som Manhattan Transfer. «The Well» er en her-lig, kort låt der Zawinul og Shorter utfolder seg i fine har-monier. Hele plata er malerisk og stemningsfull, og hvis man studerer det flotte platecoveret mens man hører plata, risikerer fantasien å havne på biltur i Latin-Amerika.

JØRGEN FERKINGSTAD

AL JARREAU

JARREAU — Warner Bros. WEA 250070-1: Mornin', Bo-gogie Down, I Will Be Here For You (Nitakungodea Milele), Sa-ve Me, Step By Step, Black And Blues, Trouble In Paradise, Not Like This, Love Is Waiting. **MUSIKERE:** Al Jarreau: sang; Jay Graydon: gitar, synth.; Abe Laboriel: bass; Steve Gadd, Jeff Porcaro, Grey Tre-vorson: trommer; Victor Feld-man: perkusjon; David Foster,

Tom Canning, Steve George, Michael Omartian, Jeremy Lubbock, Greg Mathieson, Robbie Buchanan, Theophilus T. Blood: tangentinstrumenter; Al Jarreau, Vanetta Gloud, Bill Champlin, Richard Page: bak-grunnssang; Jerry Hey, Chuck Findley, Gary Grant: trompet, flygelhorn; Bill Reichenbach, Lew McCreary, Charlie Loper: trombone; Jerry Hey: alle horn-arrangementer; Jay Graydon: produsent.

☆☆☆

Denne plata er ENORMT BRA! Har du ikke hørt Al Jarreau før, er det faen meg på tide. Han har en fantastisk stemme som dekker en oppsiktsvekkende stor del av toneskalaen. At han er av de desidert beste mannli-ge vokalistene på kloden er det ikke tvil om, og han har blant annet vunnet leseravstemnin-gen i det kjente amerikanske musikkbladet «Down Beat» de siste 6 åra.

I likhet med flere av E, W & F-medlemmene kommer Alwin Jarreau fra den fattige, svarte delen av den amerikanske be-folkninga. Han var foreldreløs og ble adoptert av en fattig skredder. Imot adoptivfarens ønsker, valgte Al Jarreau å utdanne seg til psykolog, mens faren ropte: «So, vat about da rhythm and bluce?». Og heldig-vis tok musikken stadig mer av tida til Al Jarreau, slik at han etter hvert kutta ut jobben som psykolog.

Siden har Jarreau kommet med 7 egne plater, samt med-virket på plata «Casino Lights», som er et liveopptak fra Jazz-festivalen i Montreux i 1981, der Al Jarreau sang sammen med Randy Crawford. (Under-tegnede medvirker faktisk sjøl på plata som hoiende og tram-pe-klappende publikummer.)

«Jarreau» er den mest funky og etter min mening beste pla-ta Al Jarreau har laget — og det sier ikke så lite — for alle

platene er svært bra. I likhet med den forrige plata «Breaking Away» er «Jarreau» produsert av femstjerners-produenten Jay Graydon, som også spiller gitar på plata. Blant låtskriverne er folk som Steve George og Richard Page (fra gruppa «Pages»), David Foster, Greg Mathieson m.fl.

Alle hornarrangementene er lagd av Jerry Hey — og det finnes garantert ingen som slår den mannen på det området. Det finnes overhodet ikke noe stygt å si om denne plata, med mindre man ikke er av dem som gidder å ergre seg over uinteressante tekster. Konklusjonen må bli: Skaff deg denne plata eller begynn i musikalsk barnehage!

JØRGEN FERKINGSTAD

JØRN HOEL

UBARBERT — Polydor 2382 136stereo: Ta vare, Tusen ansikta, Hold mæ, Mor æ ska bli far, Skjulte blikk, Før lite penga, Stille stille, Jimmi dørvakt, Bankhjørnet, Æ får'kje sove. **MUSIKERE:** Jørn Hoel: sang, kor, gitar; Steinar Albrigtsen: kor; Ole Hamre, Knut Halvard Johannesen: trommer; Yngve Moe, Odd Arvid Eilertsen: bass; Arne Størmer, Hans Petter Gundersen, Kjell Amundsen: gitarer; Kåre Sandvik, Inge Kolsvik: tangentinstrumenter; Morten Halle, Henning Gravrok, Bendik Kofseth: saksofoner; Rolf Wallin: trompet.

LPen «Ubarbert» med Jørn Hoel ble sluppet for noen måneder siden. Den fikk mye mindre oppmerksomhet enn den fortjener — for det er noe av det beste som har kommet av norsk rock på lenge.

Jørn Hoel er fra Tromsø, og han synger på dialekten sin. Både sangen til Jørn Hoel og den øvrige musikken på plata er tydeligvis påvirket av den amerikanske gruppa Little Feat og dens avdøde vokalist, Lowell George. Dette merkes særlig godt på låtene «Tusen ansikta» og «Mor æ ska bli far» — med slide-gitar og Hoels rå og hese stemme. Han gir virkelig det han har, og resultatet er glimrende.

Det er første side av plata som er best med bare gode låter, mens side to inneholder et par kjedelige kutt. Det som er mest plagsomt med plata er imidlertid at man er nødt til å oppfatte de norske tekstene, som iallfall jeg synes er tåpelige og uinteressante. De er sjølsagt ikke verre enn de fleste engelske tekster — problemet er bare at man oppfatter hvert ord. (Dette er ikke ment som en oppfordring til å syng på engelsk, men til å skrive vettuge tekster.)

Jørn Hoel har skrevet nesten alle tekstene og lagd det meste av musikken. Med dyktige musikere, bra stemme og flere bra låter blir helhetsinntrykket også godt. De som liker Little

Feat, vil nok også ha sans for Jørn Hoels ubarberte plate. (Det går rykter om at han har ødelagt stemmen sin og har måttet slutte å syng. Det er i så fall tragisk.)

JØRGEN FERKINGSTAD

STOUXIE AND THE BANSHEES

A KISS IN THE DREAMHOUSE
POLYDOR

Vi skriver 1983 og det er 6 år siden Siouxsie and the Banshees debuterte på trange scener i røkfulle lokaler i Londons kjeller. Den tunge, sugende og depressive rocken til Siouxsie & Co. kom snart studiohaiene for øre, og studioleiligheten resulterte i det absolutte rockalbumet «The Scream». Denne skiva blir av flere platekritikere fremdeles regna som gruppas beste til dags dato. Nå er de over oss med sin femte langspillskive, og de har med det ytterligere styrket sitt navns posisjon som kvalitetsgaranti. Forrige skive, «ju-ju» var full av sterke melodier, men etterlot et tomrom. En følelse av at ringen var sluttet. «A Kiss in the Dreamhouse» beviser at følelsen var uberettiget. Skiva viser at the Banshees som har latt sin fantasi og sin vilje til nytenkning slå ut i blomst. Bl.a. spiller de på et mye bredere utvalg av

smakfulle keyboard-arrangementer og krydret med bouzokier. «Cocoon» byr på Swing-jazz/rock utført på the Banshees' egenartede måte, med et smil i munnviken. «Slowdive» er det beste sporet på plata. Hamrende trommer og funky gitarganger driver låta framover og spastiske strykere bærer opp en Siouxsie i god form.

Alt i alt er «A Kiss in the Dreamhouse» en plate som markerer at vi har mye i vente fra Siouxsie and the Banshees i 80-åra. Samtidig er dette en skive jeg mener kommer godt opp mot debutskiva kvalitetsmessig sett. M.a.o. er dette en god investering for folk som liker moderne, eksperimentell hardrock av god kvalitet.

HARALD

MUSIKK-PLUKK

★ **DAVID BOWIE** har co-produsert sin siste LP i fellesskap med gitaristen og produsenten NILE ROGERS i topp-disco-gruppa CHIC. Plata er da også mer funky enn det som er vanlig fra den karen (Bowie, altså). Trommeslager på Bowies nye LP er den nye trommeslageren i Weather Report, Omar Hakim. ★ **POLICE** sin siste LP skal ifølge ryktene være deres beste hittil, og det sier jo ikke så lite! Sjøl om plata allerede er på «master-tapen», vil utgivelsen bli utsatt til juni fordi STING skal være med i en filminnspilling. Plata er kalt «Synchronicity».

★ **CHICK COREA** har nylig kommet med plata «AGAIN AND AGAIN». At Corea er scientolog har de fleste fanse greid å svelge. At den siste plata er spilt inn i SØR-AFRIKA er derimot verre. Under Coreas siste konsert på jazzklubben Village Vanguard i New York, ble han møtt av sinte demonstranter som ropte «Jazz — yes, apartheid — no!».

★ Beijing-avisa «PEOPLE'S MUSIC PRESS» hadde for en stund siden en festlig artikkel med overskriften «How to distinguish decadent songs», dvs. «hvordan skille ut nedbrytende sanger». Der får vi endelig bekræftet at jazz «tvinger mennesker til å akseptere det uventede, den abnormale rytme» og videre: «Jazzrytmen er imot menneskets normale psykologiske behov». Så vet vi det...

JØRGEN FERKINGSTAD

instrumenter. Også i oppbyggingen av låtene går Siouxsie & Co. nye veier. Svært sparsom instrumentering i «Obsession». Rytmen besorges av Siouxsies åndedrag. Den nesten totale mangelen på tradisjonelle instrumenter gir låta et løst preg. I «Circle» er melodien lagt opp på en skjærende synthesizer som spiller uavbrutt på et halvveis gjennomført tema. Som et hakk i plata maler den langsomt og ubønnhørlig som en kvern. «Round and around/ round and around/ the circle has an empty sound». «Melt!» er en myk ballade med en lekker melodipakket inn i deilige,

Forbys?

— Tramteatrets forestilling Det går alltid et korstog må forbys, krever forstander Tom Erlandsen i Betel pinsemenighet i Trondheim og rektor Oddvar Teg-nander ved pinsemenighetens bibelskole. De har anmeldt Tramteatret for brudd på blasfemiparagrafen — den første blasfemi-anmeldelse Trondheim-politiet har mot-tatt, melder Adresse-avisen. (NTB)

Du kan umulig å unngått å legge merke til at David Bowie har spilt inn ei ny plate. Alle verdens musikksjapper er stinne av «Let's dance»-covere, Bowie pryder Melody Makers forside i fire farger, billett-køen til Nya Ullevi-konserten er 3 døgn lang, P2-redaksjonen spiller «Let's dance» når de ikke sender Do-re-mi, og musikk-skriventene skriver plateanmeldelser over flere sider. Tar vi ikke mye feil, vil Fredrik Wanderup dukke opp i «Karusell» med en innsiktsfull feature-serie om den engelske stilskaperen uka før Bowie-showet når svensk jord. Kort sagt, — David Bowie har fått oppmerksomhet som skulle tyde på at FN har erklært 1983 som internasjonalt Bowie-år.

Fortjener han dette? I showbisniss rårl tilfeldighetene, — for døgnfluene. Singel-hit-artistene kommer og går hyppigere enn frekvensen for batteriskift i walk-man'en. David Bowie tilhører så absolutt ikke denne gruppa musikanter, sjøl om titusener av tenåringer nå om dagen opplever han og «Let's dance» på linje med Yazoo og Culture Club.

Siden Bowie skapte Ziggy Stardust i '71, har han vært en av de fremste stilskaperne i rocken. Han har alltid gått nye veier, skapt nye lydbilder, eksperimentert med elektronikk, lansert verdens-slagerer sammen med et vell av låter som for de aller fleste er vanskelig tilgjengelige. Midt i all sannen for sjokkerende PR-effekter, har han framstått som en genuin kunstner: Jeg gjør det jeg vil, når jeg vil, og hvor jeg vil. Han har solgt i millionopplag, men ingenting har virka spekulativt salgsfremmende.

Kulten som bygges opp omkring Bowie er med andre ord

Let's dance

lett å forstå og på mange måter lett å forsvare. Om noen rockemusikere fortjener å bli beæret med massehysteri, så er David Bowie en av dem. (Denne mannen må egentlig gjøre hva han vil i sin framtidige musikk-karriere, — for meg vil «Space Odity» alltid være låta som gjør triste stunder lysere, og som gjør festlige lag uforglemmelige.)

Men nå dreier det seg altså om «Let's dance», som etter kritikkene å dømme, er den reiste vassing i vellyd. Kritikk-løs anmeldervirksomhet etter min oppfatning. Jeg kan ikke skjønne annet enn at dette er en av Bowies aller mest midelmådige album. Han synger som en gud og har prestert enkelte fengende låter, men det er ikke på noen måte nok. Etter at han innleda 80-åra med «Scary Monsters» og «Cat people», representerer det siste albumet en saftig nedtur både i originalitet og kvalitet. «En enkle

lere og mer rett fram Bowie», skriver de fleste anmelderne. En dårligere Bowie, mener nå jeg. Jeg syns gjennomgående alle låtene er skjemma av at de blir dratt ut i det kjedsommelige. Dette er greit nok på en singel beregna på diskotekene. Men når det skjer gang på gang på en LP, på middelmådige låter som «Modern love», «Criminal world» og «Shake it», blir det et altfor dominerende trekk ved albumet.

Plata inneholder tre virkelig gode låter: Den suggererende «Ricochet», full av overraskelser i blås- og sang-arrangement, til en ensformig, men fantastisk svingende ryt-

meseksjon. Sånn låter disko musikk på sitt aller beste! Så nyinnspillingen av «Cat people», Giorgio Moroders geniale filmmelodi. Vokalarbeidet Bowie gjør på denne sangen er uforlignelig. Han synger som hele verden skulle stå i flammer: «I've been putting out fire with gasoline!»

Og selvfølgelig tittelkuttet. Det åpner som «Twist and Shout», men 60-åra forsvinner raskt som dugg for sola. Etter å ha hørt låta en gang, skjønner du at disko-hit'en 1983 egentlig ikke kunne være annerledes enn «Let's dance». Den er så perfekt bygd opp, har et så aldeles nydelig brudd i melodiføringa og er i det hele tatt så trendy, at en som sverger til «live» band får lyst til å storme diskotekene.

Jeg så Bowie i 1978, og unner alle 115 000 på Nya Ullevi opplevelsen. Ta med «Ziggy Stardust» og «Honky Dory» og «Diamond Dogs» og «Scary Monsters»... når du pakker sekken og setter kursen for Göteborg. God tur! — Og glem ikke de rød soka!

Arild Rønsen

DAVID BOWIE
Let's dance
EMI

Storarta Pink Floyd

Det er selvfølgelig umulig å lage en oppfølger til «The Wall», men Pink Floyd har gjort et mer anstendig forsøk. Den siste plata deres, «The final cut», er blitt et glimrende album som vokser og vokser for hver gang du hører det.

Pink Floyd er i det alvorlige hjørnet denne gangen, og tar for seg intet mindre enn verdensfreden. Det er en sammenhengende fortelling som starter med drømmen om et nytt Europa etter 2. verdenskrig og slutter med den totale utsettelsen. Tonen blir slått an allerede i åpningskuttet «The post war dream». «Oh Maggie, Maggie, what have we done — what happened to the post war dream?» Og Maggie Thatcher er ikke den eneste Roger Waters avlegger en visitt. Her får både Reagan, Bresjnev, Begin og Galtieri det glatte lag, på en så overbevisende og klar måte at vi tillater oss en fri oversettelse av sangen «The fletcher (bue-makeren) memorial home»:

★

Ta med deg disse forvokste ungene et sted/la dem få sitt eget sted/buemakerens minnehjem for uheldredelige tyranner og konger. Der de daglig kan forestille seg for hverandre/på sitt eget loka-

le TV-apparat/for å forsikre seg om at de eksisterer://«Mine damer og herrer, — /ta i mot Reagan og Haig./hr. Begin og venner./Mrs. Thatcher og hr. Paisley./hr. Bresjnev og Partiet/McCarthy's gjenferd og minne om Nixon/og pluss på en gjeng glitrende, anonyme kjøttøkser av noen latin-amerikanere.»

Trodde de virkelig at vi skulle beandle dem med respekt? De kan pusse medaljene sine/shine opp glisa sine/og more seg en stund med lekene sine/«Bang, bang — ligg rolig, du er død!»

Er alle i hus?/Har dere det bra?/Det er tid for den endelige løsning!

★

«The final cut» er musikalsk sett ei stille og rolig plate. I store partier akkompagneres Roger Waters bare av et piano eller en akustisk gitar. Men tekstene innbyr som dere skjønner også til dramatikk. Til å skjønne den effekten, har Pink Floyd søkt samarbeid med The National Philharmonic Orchestra.

Melodiene er enkle, og går stort sett over en 2, 3, 4 akkorder. Noen ganger kan det virke ensformig, men når du blir kjent med albumet danner

musikk og tekst et så fint helhetsbilde at du glemmer at melodilinjene ofte ikke er særlig oppfinnsomme.

«The final cut» henspiller altså ikke på at dette er Pink Floyds siste album, men på atomalderens trusler mot menneskeheten. Det er gjort på en intelligent måte, og vi får håpe dette ikke er siste gang Roger Waters, David Gilmour og Nick Mason slår sine putler sammen.

Arild Rønsen

PINK FLOYD
The final cut
EMI

denne gang. Det blir både billigere og bedre.

Arild Rønsen

BONNIE TYLER
Faster Than The Speed Of Night
CBS Records

Store deler av 1978 gikk vi rundt å blei plagt av hjerte-trøbbel. En kvinnelig Rod Stewart gikk på nervene løs der hun dukka opp i alle mulige og umulige sammenhenger. Bonnie Tyler het hun, og har vært sporløst forsvunnet de fem åra siden «It's a heartache» herja hit-listene.

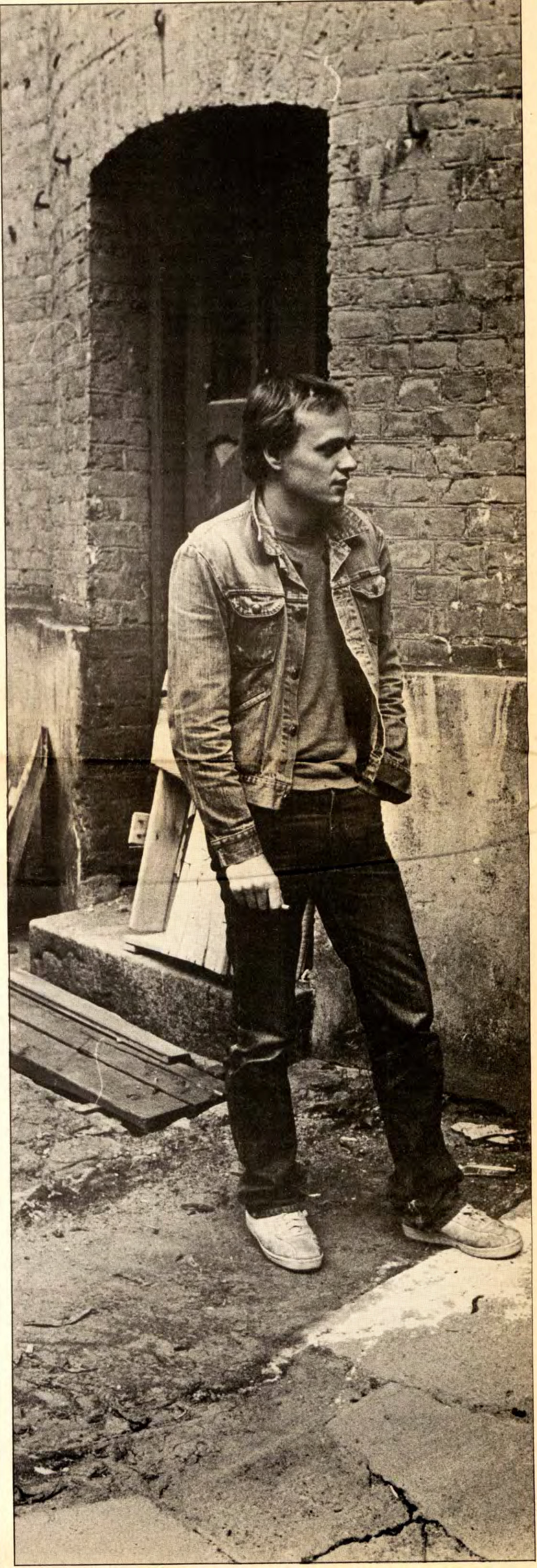
Gjennom en TV-flirt med Ivar Dyrhaug, ble hun nylig relansert for det norske publikum. Og denne gangen hadde miss Tyler atskillig mer å by på. Videoen av «Total eclipse of the heart» er en av de aller beste jeg har sett. Det filmatiske var spennende og Bonnie Tyler synger nydelig. Det er ordentlig problematisk å få en så svul-

mende sang til ikke å virke overarrangert og stillestående. Komponist og produsent Jim Steinmann har gjort en kjempejobb, og så absolutt funnet den rette artisten.

Og sånn kan en glimrende video selge en ellers dårlig plate. For med «Total eclipse...» er det jamnt slutt. De øvrige låtene er nye og gamle pop-melodier på det jamne, som stort sett blir så altfor dramatiske. Der den ru røsten til Bonnie Tyler understreker stemninga og bygger opp den dramatikken som ligger i «Total eclipse...», blir sangen hennes masete og anstrengende å høre på i de aller fleste andre kuttene. Derfor anbefales singelen

GJEST I RUTA:

Björgulv Braanen

Når jubiléer skal markeres og gamle tider skal minnes i ml-rørsla, kommer man gjerne trekkende med Bryn-Hellerud-folka, som mimrer om hvor fortreffelig arbeid de utførte sånn i 1966-67. Joda, mye starta på Bryn-Hellerud, men det er et faktum at i det borgerlige Bærum, der spira og grodde SUF, forløperen til ml-rørsla, på den tida Pål Steigan gikk rundt med sprettert.

De siste fire åra har Rød Ungdom blitt leda av Bjørgulv Braanen, fra Høyre-kommunen Bærum, sjøl om hverken dialekt eller antrekk for øvrig nettopp avslører dette. Så er det da heller ikke Bærum vi skal diskutere.

Bjørgulv Braanens «karriere» i Rød Ungdom har vært strømlinjeforma, sjøl om han hardnakket hevder at han alltid motvillig har tatt på seg oppgaver og verv. Innmeldt i Rød Ungdom i 1974, lagsstyre i 1975, sentralstyremedlem i YLI 1976, formann i YLI 1977-79, hovedtillitsmann i Forsvaret, inntil en noe tilårskommen Rød Ungdomledelse mot slutten av 1979 begynte å se seg om etter et nytt emne til å ta over en etterhvert temmelig markspist skute. Og blikket falt på Bjørgulv Braanen, som da sleit gakk-gakk-uniformen på Grøtsund Fort et par mil utafor Tromsø.

Medlemsras

— Etter at jeg ble formann i Rød Ungdom i 1979 begynte organisasjonen å rase. Særlig var 1980 ille. Vi rekrutterte praktisk talt ingenting, gamle slitere forlot Ungdomsforbundet, og organisasjonsapparatet fungerte i praksis ikke. Alt stokka seg i alle retninger. Først i 1981, og særlig i forbindelse med landsmøtet på forsommeren, begynte bevegelsen igjen å «ta styring».

— Så det betyr at Ungdomsforbundet «er snudd». At nedgangen er vendt til en oppgang?

— Ja det er riktig. Og grunnen til at jeg kan si det, er at vi nå rekrutterer igjen. I tillegg har vi i dag en organisasjon som fungerer, og som er i stand til å ivareta de oppgavene som er nødvendig. I tillegg har vi startet arbeidet med å utvikle politikk på felter der vi før bare har skrappt i overflata.

— Som hva da?

— Jeg tenker både på diskusjonene i forbindelse med skoleprogram og i forbindelse med forslag til vedtak om sosialisme som kommer opp på landsmøtet.

Skoleprogram

— Diskusjonen om skoleprogram for Rød Ungdom er viktig og interessant. Det vi har gjort er å trekke inn et nytt perspektiv. Nemlig kampen for kunnskap. For ved sida av at vi må forsvare den kunnskapen som er i skolen i dag, gir dette oss en god plattform for å kritisere borgerskapets tildekking av virkeligheten.

Derfor prøver vi å legge opp en skolepolitikk som forsøker å ta hensyn til den utviklinga som har vært i skolen etter krigen.

Slik jeg ser det har det skjedd store endringer i skoleverket siden 1945. Den gangen starta på mange måter samfunnet opp på år null. Det var oppgangstider for kapitalen og en enorm utvikling av produktivkraftene. Flere og flere begynte på skolen. Og borgerskapet la vekt på at alle fikk en høy almenutdanning.

Skifte

På har det inntrått et skifte. Det blir mindre og mindre obber, det er uklart hvem som skal motta arbeids-

krafta, fordi ingen riktig veit hvilke bransjer som kommer til å klare seg og skape profitt i framtida. Antallet folk med høy utdanning går nedover, og større deler av skolen blir mer og mer en oppbevaringsplass.

— Så du mener at Rød Ungdom må stille krav om en utdanning på høyest mulig nivå, uavhengig av denne nedadgående utviklinga?

— Ja, fordi jeg mener kampen for kunnskap i skolen er et strategisk krav. For til sjuende og sist er kampen for kunnskap helt avgjørende for om arbeiderklassen frigjør seg, eller fortsetter å leve i reformisme og uvitenhet.

En offensiv kamp for kunnskap er altså nødvendig for å holde viktige deler av arbeiderklassen våken i kritisk tenkning.

Sosialismedebatt

Den andre store viktige saka på landsmøtet blir vedtak i sosialismedebatten. Her har sentralstyret laget et vedtaksforslag som det er ventet stor strid om.

— Men er det ikke drastisk å gjøre vedtak om sosialismen allerede nå. Rød Ungdom har vel neppe kommet til bunns i denne diskusjonen?

— Nei, til bunns har vi ikke kommet. Men samtidig har vi behov for å oppsummere hvor langt vi har kommet, for vi har tross alt diskutert disse spørsmålene i over to år nå.

I forbindelse med landsmøtet i Rød Ungdom i 1981 vedtok vi at vi skulle sette i gang en studiekompanje i marxisme. Studier i slike grunnspørsmål hadde da forfalt i mange år, og vi hadde rett og sløtt ikke greie på grunnleggende ideologi og begreper.

For å starte med begynnelsen gikk vi løs på den historiske materialismen og politisk økonomi. Dette har ført til at vi har blitt flinkere, klokere, mer allsidige og mer vitenskapelige. Men likevel er mye ugjort. Skal vi komme videre må vi knytte disse studiene sammen med studier av kapitalismen i Norge.

★ ★ ★

Å lage et portrettintervju med Bjørgulv er ikke så lett, fordi han ikke er særlig interessert i å fortelle om slike ting. Men et årelangt bekljentskap gjør at vi likevel kan bringe noen personlige data:

26 år, samboer, uformuende. Artium på engelsklinja ved Nadderud gymnas 1975, redaktør av skoleavisa, inntil Unge Høyrefolka kasta ham da han trykte kondomreklame i avisa («Klemmer der det klemmer best»), utlært sveiser på Nylands verksted i 1978, og jobba der inntil han fikk sparken da Akergruppen nedla verkstedet. Oppvokst i et småborgelig miljø, tidlig radikal i det besteborgerlige Bærum, sjøl om båndene til arbeiderklassen var noe som kom inn først seinere.

— En ting er å hate borgerskapet — men det betyr ikke nødvendigvis at du els-

ker arbeiderklassen, sa han en gang under en eller annen vurdering til et eller annet styreverv i hine dager, og markerte vel med det sitt dilemma den gangen. Men seinere skulle båndene til arbeiderklassen bli sterkere, uten at han noen gang «proletariserte» seg så mye at Riks-toto og Vålerengas hjemmekamper er blitt fortrolige begreper.

★ ★ ★

— Du har markert deg på den ene fløyen i diskusjonen om sosialismen?

— Ja, det er nok riktig. Det er forskjell på hva folk legger vekt på når de diskuterer sosialismen. Noen legger vekt på hvilken maktstilling det kommunistiske partiet skal ha, f.eks. særstilling i grunnloven, etc. Mens andre legger mer vekt på politisk mobilisering av arbeiderklassen og folket, og betydninga av demokratiske rettigheter.

Arven etter Stalin

— Og grunnen til at så mange har blitt så opphengt i partiets rettigheter, mener jeg skyldes at vi har overtatt sosialismesyntet vårt fra Sovjet, og til dels også fra Kina da, sjølsagt. Disse erfaringene kan ikke overtas direkte.

Grunnlaget for sosialismen og dermed prinsippet for den er jo at samfunnet overtar makta over produksjonen og at arbeiderklassen skal være ledende i denne prosessen. Men det er ikke noe prinsipp at f.eks. kommunistpartiet skal ha særstilling i grunnloven.

— Og dette må vi skaffe oss ei linje for, sier Bjørgulv. Han har snakket seg varm, og vi får mer enn nok med å følge resonementene på kladdeblokk, og langt mindre skyte inn noen spørsmål. Men innimellom fiskes Gulmix'en fram og det blir sjans til å sette komma og punktum.

★ ★ ★

Han har en egen evne til å diskutere med folk, og ikke minst markere at han sjøl mener noe om det meste. Noen mener han er arrogant. De fleste mener han er dominerende, for han har ei mening om ei sak, skal det mye til å stoppe kjeften hans, enda strek er satt og siste taler er inntegna. Mao ville sikkert sagt at dette deler seg i to: På den ene sida er det en dårlig ting at man avbryter andre eller snakker i munnen på dem. På den andre sida er det bra at folk slåss for standpunktene sine, enda ingen andre er enig i dem og slaget virker tapt.

Individuell frihet

— I en norsk sosialisme tenker jeg meg at enkeltmenneskenes frihet blir langt mer dominerende og får en helt annen tyngde enn den f.eks. noen gang hadde det i Sovjet eller Kina. Men demokrati-begrepet må vurderes på to plan.

For det første har vi de individuelle demokratiske rettighetene, f.eks. i det borgerlig-demokratiske prinsippet der alle borgere skal ha like rettigheter i forhold til staten.

Men dette prinsippet skjuler en motsigelse. Under kapitalismen utbytter borgerskapet arbeiderklassen, og da blir jo de demokratiske rettighetene en illusjon.

Hovedproblemet under sosialismen blir å utvikle demokratiet til et folkestyre, der flertallet styrer produksjonen, ikke slik som i dag under kapitalismen, eller som det kanskje vil være under sosialismens første fase, der et mindretall styrer. Dette er demokrati, i betydninga folkestyre, der vi anerkjenner at kollektivets frigjøring er en forutsetning for individets.

Historia

— Det er nå 10 år siden Rød Ungdom ble stiftet, og 20 år siden SUF så dagens lys. Hvordan vurderer du denne tida, og hva har skjedd med bevegelsen på veien?

— Perioden på 20 år kan ikke sees under ett. Men Rød Ungdom ble startet i ei politisk sett jomfruelig tid. Det var ei brytningstid, der alle spørsmål ble stilt til debatt. Ungdommen ble revet med i en bevegelse som ga alle svarene om en framtidig utopi. Men den var veldig jomfruelig. Ingen tok hensyn til erfaringene fra tidligere, noe vi har blitt nødt til å gjøre etterhvert som stormene rundt oss tiltok.

På en måte skjønner jeg de som sier at gnisten er borte. Men det at Rød Ungdom mistet sin møydom, og blir mer jordnær i beskrivelsen av framtidsvyene. Det er jeg på som 99 prosent positivt.

— Men hva med de folka som går ut av bevegelsen. Sjøl om det store raset er slutt, drypper det enda en og annen ut av bevegelsen nå og da?

— Jeg oppfatter det slik at en god del av de som har gått ut er et resultat av jomfrueligheten. Ml-bevegelsen hadde store mangler, mange spørsmål hadde vi ikke diskutert men skjøvet under matta, oversett eller fortidd. Og på dette spinkle og vaklevarne grunnlaget opprettholdt vi en svært høyt tempo og aktivitet. Når da problemene tvang seg fram og folk ikke fikk muligheten til å diskutere sine politiske problemer og motsigelser, ja da ble knuten så stor for mange at de ikke fant noen annen utvei enn å gå ut. På mange måter forstår jeg hvorfor enkelte har forlatt ml-bevegelsen, og i denne prosessen har vel heller ikke jeg levd i noe vakuum. Jeg har også hatt perioder der jeg syntes problemene knyttet til vår politikk tårnet seg opp, rundt meg.

Mange viet livet sitt til Rød Ungdom i den jomfruelige perioden, og i og med at vi opererte med så mange albanske og forenklede forklaringsmodeller på det som skjedde ble det en for stor kollisjon for mange. Derfor så mange på vitenskapelig, saklig kritikk og diskusjon omkring vårt politiske grunnlag som en fiende.

Dagens Rød Ungdommere

— Og jeg ser noen tendenser til en forenkling av det politiske grunnlaget hos den nye generasjonen Rød Ungdommere som vokser opp rundt omkring i hele landet. En tendens til å forenkle vanskelige politiske spørsmål. Og hvis ikke Rød Ungdommerne klarer å problematisere sitt eget syn, kan vi få problemer i

framtida. Vi må gardere oss mot Nina Skåtøy.

På tvers

— Du har ofte markert deg mot de politiske meningene som har kommet fra partiets ledelse. Hva er grunnen til at du ikke har deltatt mer i den offentlige debatten omkring disse spørsmålene?

— Det er flere årsaker til det. For det første er det å utvikle politiske standpunkter en prosess som går over tid. Og jeg har ingen ferdig resept på de politiske problemene vi strir med. Og mange ganger har standpunkter partiledelsen har tatt, og som jeg har vært uenig i, vist seg å være riktige. På mange måter har jeg stor respekt for partiledelsen.

Dessuten er jeg formann i ungdomsforbundet og i det arbeidet har jeg lagt vekt på å styrke det politiske grunnlaget i Rød Ungdom. Det å tre store politiske motsigelser ned over ungdomsforbundet ville etter min mening ikke vært riktig.

Høyre — Venstre

— Mange oppfatter deg som en med høyreavvik i ml-bevegelsen. Kommenter?

— For å si en ting først. For et ungdomsforbund av Rød Ungdoms type, faren for venstrefeil like stor som faren for høyrefeil. Unge, uerfarne folk kommer med i bevegelsen. På grunn av lavt politisk nivå, kan man ofte lage forenkla svar, der bokstavene er større enn meningsinnholdet. Dette fører en fraseradikal stil. I det store og hele er dette et av Rød Ungdoms problemer i dag, mens det i ml-bevegelsen som helhet kanskje stiller seg anderledes.

Når det gjelder meg sjøl, så har jeg alltid mislikt begrepet høyre- og venstreavvik, fordi dette postulerer at det finnes en marxist-leninistisk sannhet som ligger der hele tida, bare du blar nok i bøkene og leser alle bøkene, så finner du Sannheten.

Men marxismen-leninismen er ikke slik. Den er en teori som peker på at arbeiderklassen kan og skal frigjøre seg. I hvert enkelt tilfelle vil ml-ernes svar variere og være forskjellig. Derfor må linjene utformes gjennom studier av virkeligheten.

Og vi sliter fremdeles med en dogmatisk arv fra Stalin-tida. Marxismen-leninismen fikk karakter av en religion der man kunne hente fram svarene på dagens problemer, og jeg tror grunnen til at det ble sånn var at partibyråkratiet trengte en legitimering av sine linjer. Først la man linja, så bladde man i bøkene og fant fram det klassikersitatet som passet best for anledningen.

— Noe vi kjenner igjen fra Øst-Europa i dag også?

— Ja, nettopp. Men så vidt jeg kan se startet det med Stalins oppgjør med Bukharin i 1928-29. Dette kan jeg for lite om, jeg har ikke lest Bukharin, men jeg har lest Stalins polemikk mot ham, og det gir absolutt en pekepinn på debattklimaet.

Øst/vest — nord/sør

— Det virker iallefall i propagandaen som om Rød Ungdom legger større vekt på kampen mot krigsfaren for tida, og konflikten øst/vest, mens partiet i større grad legger vekt på nord/sør-perspektivet. Er du enig i en slik vurdering?

— Det jeg ser som det største problemet er at vi

er for ensidige i å vurdere verdenssituasjonen. Et eksempel på dette er perioden rundt 1975-76 da vi reduserte alle konflikter til konflikter mellom USA og Sovjet. I dag ser vi en tendens til å se alle spørsmål som en konflikt mellom nord og sør, eller mer presist: mellom de undertrykte landene i den tredje verden på den ene sida og supermaktene på den andre.

Dessverre er ikke verden så enkel. Sjølsagt er kampen som føres mellom nord og sør strategisk sett den viktigste kampen, og som på sikt blir den kampen som kanskje tvinger det kapitalistiske systemet i grava. På den måten er AKPs tredje verdensperspektiv svært bra og nødvendig, og er en skarp kritikk mot alle de som tror at verdens framtid avgjøres i London, Paris, New York eller i Genève.

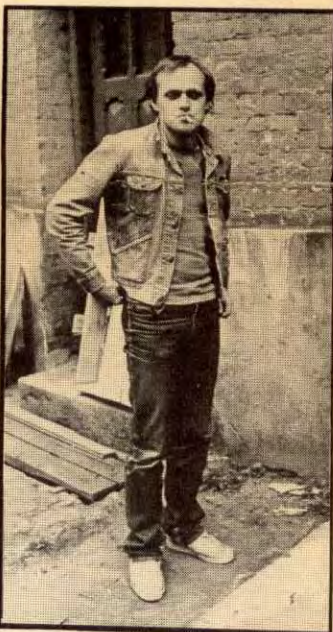
Men på kort sikt er det øst-vest-konflikten som truer med å kaste verden ut i verdenskrig. Og for oss marxist-leninister i Norge er dette den viktigste motsigelsen på kort sikt, sier Bjørgulv og setter punktum.

Vel vitende om at vi gjerne skulle «hatt noe mere på dette med internasjonalt», som han uttrykker det, men at han må rekke et møte nedi byen om ti minutter.

★ ★ ★

— Kjører du meg, spør han, og trasker uanfektet mot bilen uten å vente på svaret.

KNUT IVAR SKEID

— Det er noe forbanna tøys å snakke om høyre- og venstreavvik, sier Bjørgulv. — Da forutsetter man at det ligger ei linje klar i bøkene til klassikerne, og hele problemet består i å slå opp i bøkene. Men marxismen er jo ikke slik!

FOTO: KNUT IVAR SKEID

arild rønsen
ny lp/mc
«midt i byen»

Oslo solid planta på rocke-kartet igjen!

m/tekster av bl.a.
Terje Nordby
Tove Nilsen
Rudolf Nilsen

NON STOP
Tlf. (02) 55 34 90
music service as

DET BLE FOR SMÅTT

Noen aviser går ned i format, for at bikkja di skal kunne lese den. Noen aviser arrangerer «skriv kort-kurs», og framstiller alle spørsmål, samme hvor innfløkte de er, på 30 linjer med skrift. Noen aviser dører om kultursidene til «Rampelys» eller «Karusell» og skriver om kjendisenes privatliv.

Mao Zedong forsto at mange problemer ikke kan fortelles i tre avsnitt. Han visste at skal du forstå verdens problemer, må du bruke tid.

Derfor går Rute 80 mot strømmen, og gjør formatet på magasinet større. For at vi kan breie oss og gå grundig til verks . . .

